

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MUZAFFER İZGÜ'NÜN "ANNEANNEMİN AKIL
ALMAZ MACERALARI" SERİSİNDEKİ "AİLE"
KAVRAMININ ÇOCUK GELİŞİMİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yasemin KOŞKUNLU

**İzmir
2008**

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MUZAFFER İZGÜ’NÜN “ANNEANNEMİN AKIL
ALMAZ MACERALARI” SERİSİNDEKİ “AİLE”
KAVRAMININ ÇOCUK GELİŞİMİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yasemin KOŞKUNLU

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nevin AKKAYA

**İzmir
2008**

YEMİN

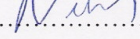
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Muzaffer İZGÜ' nün 'Anneannemin Akıl Almaz Maceraları' Serisindeki "Aile" Kavramının Çocuk Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

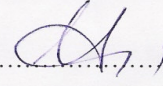
Ağustos 2008

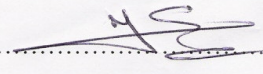
Yasemin KOŞKUNLU

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından.....
.....T¼rke Eğitimi..... Anabilim Dalı
.....T¼rke Öğretmenliği..... Bilim Dalında
Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Nevin AKKAYA

¼ye : Yrd. Doç. Dr. Hişeyin TUNCER

¼ye : Doç. Dr. Isık G¼R¼MŞEK

Onay
Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylım.

...../...../.....

Prof.Dr. İbrahim ATALAY
Enstit¼ M¼d¼r¼

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU

Tez no: **Konu Kodu :**   **Ünv. Kodu:**

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez yazarının

Soyadı: KOŞKUNLU

Adı: Yasemin

Tezin Türkçe Adı: Muzaffer İzgü' nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki "Aile" Kavramının Çocuk Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi

Tezin Yabancı Dildeki Adı: The Evaluation of Muzaffer Izgu's Serial Named "The Unbelievable Adventures of My Grandmother" From The Side Of "Family" Concept In Terms Of Child Development.

Tezin yapıldığı

Üniversite: DOKUZ EYLÜL

Enstitü: EĞİTİM BİLİMLERİ

Yıl: 2008

Tezin Türü: Yüksek Lisans

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: 79

Referans Sayısı: 93

Tez Danışmanının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: NEVİN

Soyadı: AKKAYA

Türkçe Anahtar Kelimeler:

1. Çocuk Edebiyatı
2. Çocuk Gelişimi
3. Aile
4. Muzaffer İzgü
5. "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları"
6. İleti

İngilizce Anahtar Sözcükler:

1. Children's Literature
2. Child Development
3. Family
4. Muzaffer Izgu
5. "The Unbelievable Adventures of My Grandmother"
6. Message

ÖNSÖZ

Toplumun en küçük birimi olan aile, çocuğu hayata hazırlayan, bu süreçte pek çok bilgi ve beceri kazandıran, çocuğun kişilik yapısını şekillendiren en önemli ve en etkili kurumdur. Aileden sonra gelen ve çocuk eğitiminde önemli bir role sahip olan diğer kurum ise okuldur. Çocuğun sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi, pek çok bilgi ve beceriyi kazanabilmesi ve hayata hazırlanabilmesi için bu iki kurumun birbirleriyle işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Çocuk eğitiminde gerek ailenin gerekse öğretmenlerin başvurabilecekleri en önemli kaynaklardan biri de “çocuk edebiyatı”dır. Çocuk edebiyatı ürünleri, başta anadili gelişimi olmak üzere, çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişimlerine önemli katkılar yapar ve bunların yanında onların ilgi, duyarlılık ve zevklerine de hitap ederek çocuklara çeşitli değerler kazandırmaya yardımcı olur.

“Yazınsal metinler eğitim içinde bir araç olarak etkin şekilde kullanılmalıdır”(Uçan,2005:22). Edebiyatı, gülmeceyle harmanlayıp eğitim amacıyla kullanan yazarlarımızdan biri de Muzaffer İzgü’dür. İzgü, gerek yetişkinler gerekse çocuklar için yazdığı eserlerde ailenin çocuk ve genç eğitimi üzerinde etkisini ortaya koymuştur. Bu araştırmada, “Anneannemin Akıl almaz Maceraları” serisinde yer alan metinlerde, yazarın “aile” kavramını çocuk gelişimi yönünden nasıl işlediği, gerek çocuk gerekse yetişkinlere ne tür iletiler gönderdiği üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızda beş bölüm bulunmaktadır. Araştırmanın problem durumu, amacı, önemi ve sınırlılıkları ilk bölümde yer almaktadır. Bu bölümde problem ortaya konmuş, çalışmanın amacı ve önemi açıklandıktan sonra çalışmanın sınırlılıkları belirtilmiştir.

İlgili yayın ve araştırmaların yer aldığı ikinci bölümde, çalışmaya kaynaklık eden çeşitli yayın ve araştırmalar, bunların içerikleri ve sonuçları verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ortaya konmuş ve araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanıp çözümlenmesinde izlenen yol belirtilmiştir.

Araştırmanın amacına yönelik bulgular ve bunlarda yola çıkılarak yapılan yorumlar dördüncü bölümde ele alınmaktadır. Bu bölümde “çocuk” ve “aile” kavramları, çocuk gelişiminde ailenin rolü, çocuk edebiyatı, Muzaffer İzgü’nün yaşamı ve sanatı üzerinde durulmuş, ardından “Anneannem” serisi “aile” kavramı bakımından ele alınmış, bulgu ve yorumlar ortaya konmuştur.

Serideki kitapların incelenmesi ve değerlendirilmesi ardından ulaşılan sonuçlara ve konuyla ilgili önerilere beşinci bölümde yer verilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda almış olduğumuz eğitim, çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Başta tez danışmanım sayın Yard.Doç.Dr. Nevin AKKAYA olmak üzere, bizlere eğitim ve tez süresince emek veren hocalarımıza teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Ayrıca her türlü destekleri için aileme, eşime ve benden desteklerini esirgemeyen yakınlarıma teşekkür ederim.

Yasemin KOŞKUNLU

İzmir, 2008

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
I. BÖLÜM	1
1.GİRİŞ	1
1.1.1.Aile ve Çocuk Gelişimindeki Yeri.....	3
1.1.1.a. Aile Kavramı.....	3
1.1.1.b. Aile Yapısı.....	4
1.1.1.c. Ailedeki Gereksinimler.....	7
1.1.1.ç. Aile ve Çocuğun Eğitim Süreci.....	8
1.1.2. Çocuk Edebiyatı.....	10
1.1.2.a.Çocuk Edebiyatı.....	10
1.1.2.b. Çocuk Edebiyatının Çocuk Kitaplarının Amaçları	12
1.1.2.c. Çocuk Edebiyatının ve Çocuk Kitaplarının Yararları	13
1.1.2.ç. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	15
1.1.3. Muzaffer İzgü	17
1.1.3.a. Yaşamı.....	17
1.1.3.b. Sanat Yaşamı.....	17
1.1.3.c. Çocuk Kitapları.....	19
1.1.3.ç. Muzaffer İzgü ve Çocuk Edebiyatı.....	20
1.2. Problem.....	21
1.3. Amaç.....	22
1.4. Önem.....	22
1.5. Sınırlılıklar.....	23

BÖLÜM II.....	24
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE YAYINLAR.....	24
BÖLÜM III.....	29
3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	29
3.1. Araştırma Modeli.....	29
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Verilerin Toplanması.....	29
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	30
BÖLÜM IV.....	31
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	31
4.1.1.“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları“Serisinde “Aile” Kavramı.....	31
4.1.2.”Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Anlatılan Aile Bireyleri...32	
4.1.3.Öykülerde Yer Alan Aile Bireylerinin İlişkileri ve Aile Kavramının İşlenişi...37	
4.1.4. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Konu Edilen Aile Aracılığıyla Verilen İletiler ve Bunların İşlenişi.....	49
BÖLÜM V.....	61
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	61
5.1. Sonuçlar.....	61
5.2. Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	71
A. Araştırmaya Konu Olan Eserler.....	71
B. Araştırmada Yararlanılan Diğer Eserler.....	72
C. Elektronik Kaynaklar.....	76
EKLER.....	77
EK 1 : Muzaffer İzgü'nün Bir Fotoğrafı.....	78

KISALTMALAR

TDK.....TÜRK DİL KURUMU

Akt. .....Aktaran

“... ve diğer.” ..... “... ve diğerleri”

ÖZET

Çocuk edebiyatı, ülkemizde Tanzimat’la başlamıştır. Bu dönemde çocuklara yönelik şiir, öykü, dergi gibi edebî ürünler verilmeye başlamıştır. Fakat bu eserlerde öğreticilik yönünün çok ağır bastığı, yazınsallığın ikinci plana atıldığı ve eserlerin konu ve dil yönünden çocukların seviyesine inemediği görülmüştür. Bu dönemden sonra çeviri eserlerin sayısı artmış, kitaplarda görsellik de önem kazanmış ve çocuklara daha çok hitap eden eserler çoğalmıştır.

Fakat çocuk edebiyatı, özellikle Cumhuriyet döneminde büyük gelişme göstermiştir. Öncelikle “çocuk”, bir “birey” olarak düşünülmüş ve eserler çocuğun ilgi, hayal gücü ve seviyesine göre hazırlanmaya başlamıştır. Eserlerdeki iletiler, eskisi gibi doğrudan değil, daha dolaylı olarak sezdirilmiştir. Bu dönemde ortaya konan pek çok eser klasikleşmiş, yazarları da çocuk edebiyatı alanında kendilerini kanıtlamışlardır. Edebiyat yaşamına 1959 yılında öykü türüyle başlayan Muzaffer İzgü de bu yazarlardan biridir. Öğretmen Okulu’ndan mezun olup uzun yıllar öğretmenlik yapan İzgü, kara mizâh tarzında eserler vermiştir. Daha sonra çocuk edebiyatına yönelen yazar, öğretmenlik döneminde yaptığı gözlemleri ve edindiği tecrübeleri eserlerinde ustaca kullanmış ve klasikleşen çocuk edebiyatı ürünleri meydana getirmiştir. ”Ökkeş” serisinde yakaladığı başarıyı “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde de sürdürmüştür. Çocukları güldürürken eğitmeyi amaçlayan İzgü’nün eserlerinde, çocuklara kültürel değerlerimizle birlikte sevgi, paylaşma, fedakârlık, üretkenlik, çalışkanlık, saygı gibi evrensel değerler de verilmeye çalışılır.

İzgü’nün eserlerinde “aile” ve “çocuk” kavramları ön plana çıkmaktadır. İzgü, eserlerinde yer verdiği aile örnekleri ile gerçek hayatı yansıtmaya ve çocuklara çeşitli değerler kazandırmaya çalışır. Anneannemin Akıl Almaz Maceraları dizisindeki öykülerde de “aile” ön plana çıkmaktadır. Orta hâlli, iki çocuklu bir Türk ailesinin, evin anneannesiyle renklenmiş yaşamının anlatıldığı öykülerde aile bireylerinin

gerçeğe yakın karakterler, olay ve durumların da gerçek hayattan alınmış olduğu görülmektedir. Öykülerde Türk insanlarının yaşamına, gelenek ve göreneklerine, kültürel miras öğelerine de yer verilmektedir. Seride aile bireylerinin birbirlerine saygı, sevgi ve anlayışla yaklaştıkları görülmektedir. Seride yer alan metinler aracılığıyla verilen iletilerin birçoğu da büyüklere yöneliktir. Bu nedenle, Muzaffer İzgü'nün bu seriyi hem çocuklara hem yetişkinlere yönelik olarak yazdığı söylenebilir.

Bu çalışmanın temel amacı; Türk edebiyatı ve özellikle çocuk edebiyatı alanının tanınan yazarlarından Muzaffer İzgü'nün, uzun bir zaman dilimi içinde oluşturduğu "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisinde "aile" kavramını ele alışını, seride yer alan "tipik aile" ile yoluyla verdiği iletileri, bu iletilerin çocuk gelişimine etkilerini ortaya koymaktır.

Nitel bir çalışma olan bu araştırma için önce literatür taraması yapılmış ve daha sonra araştırmanın evrenini oluşturan 19 kitaptaki 78 öykü incelenmiştir. Bu öykülerde yer alan olaylar ve aile bireylerinin ilişkileri, verilen iletiler göz önünde tutulmuş ve aile kavramının nasıl işlendiği ve iletilerin çocukları nasıl etkileyebileceği belirlenmeye çalışılmıştır. Bunlarla ilgili çeşitli sonuçlara ulaşılmış ve ardından çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: çocuk edebiyatı, çocuk gelişimi, aile, Muzaffer İzgü, "Anneannem Serisi", ileti

ABSTRACT

Child literature in our country, started with the Administrative Reform Period. In this period, poems, stories, magazines that aimed at children had been started to given. However, it had been seen that, in these books didactic quality was influential, literary side of these was become of secondary importance and by the language side, they couldn't be in the level of children. After this period, numbers of translated books were increased, visual part of books was considered important and books that had been spoken to children were increased.

But the child literature in our country has shown a great progress, especially in the Republic Period. Firstly, "child" has been thought as a "person" and the books have begun to be prepared just for the interests, imagination and the level of a child. Messages in books have been sensed indirectly, not directly just as in the past. Many of them that had been created in this period have been classics and their authors have proved themselves in the child literature field. Muzaffer Izgu who started his literature life with "stories" in 1959, is one of these authors. Izgu who graduated the Teacher's Training School and worked for long years as a teacher, wrote books in black humor style. After going towards to child literature, he has used his his experiences and observations he got while teaching and then he has created child literature books which have been classics. He has continued his success that he got in "Okkeş" series, with "Unbeliveable Adventures of My GrandMother" series.

He tries to educate children while making them laugh and in his books, many values just as love, sharing, self-sacrifice, productivity, studiousness, respect and culturel values are tried to be given.

The concepts of "family" and "child" are the most important things in Izgu's books. Izgu tries to reflect the real life and to make children get some values by the family models given in his books. In the stories taken places in "Unbeliveable

Adventures of My GrandMother” series, “family” has been the most important concept. In the stories that a middle class Turkish family and their lives become more amusing with their grandmother have been told , it’s seen that family members are like to real characters and the events and situations are taken from the real life. The life of Turkish people , traditions and customs, elements of culture inheritance have been given places in the stories. In the series, it’s seen that family members come closer with each other by having respect, love and sympathy. Many messages given through the stories go towards to adults. Because of this, it can be said that Muzaffer İzgü has written this series for both children and adults.

The aim of this research is to expose how Muzaffer İzgu (one of the best known authors in Turkish literature and especially child literature) deals with the “family” concept in “My Grandmother’s Unbelievable Adventures” series that he had composed in a long period, the messages that he gave by the “typical family” in the series and the effects of these messages to child development.

At first, a literature research has been done and 78 stories in the series that composed the universe of the research, have been examined for this research which is a qualitative study. By considering the cases in the series and the relationships between family members, dealing with the family concept and the effects of the messages on children have been tried to determine. Many outcomes about these have been reached and different purposes have been made.

Key words: child literature, child development, family, Muzaffer İzgu, “Unbelievable Adventures of My Grandmother” Series, message

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Aile, çocuğun tüm temel ihtiyaçlarının karşılandığı, onun kişilik yapısını ve duygu dünyasını şekillendiren, fiziksel, ruhsal, dilsel ve zihinsel gelişimine büyük katkıda bulunan temel kurumdur. Çocuk, bir aile içinde dünyaya gelir ve çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının yanında sevgi, güven, kendini gerçekleştirme gibi tinsel ihtiyaçları da ailede giderilir. Nelerin doğru ya da yanlış olduğu, neyin zararlı veya zararsız olduğu, sevgi, paylaşma, fedakârlık, dürüstlük, sorumluluk ve kültürel değerler hep ailede öğrenilir. Onun içindir ki birey, ilk ve en önemli eğitimini ailede alır.

Ailenin, bireyin yaşamındaki önemi göz önünde tutulacak olursa, ebeveyn davranışlarının ve ebeveynlerin oluşturdukları modellerin çocuğun eğitiminde ne denli etkili olduğu da anlaşılacaktır. Çünkü; çocuk, yemek yemeden okuma alışkanlığına kadar her konuda anne babasını model alır.

Çocuğun eğitiminde aileden sonra ikinci sırayı alan, okuma-yazma başta olmak üzere birçok becerinin, millî ve evrensel değerlerin kazanıldığı yer ise “okul”dur. Okulda, özellikle İlköğretim I. kademedeki (7-12 yaş dönemi) “öğretmen” çok önemlidir. Çünkü; çocuğun anne babasından sonra en çok değer verdiği ve kendine model aldığı kişi, öğretmendir. Okuma-yazma öğrenme, okuma alışkanlığı kazanma ve çeşitli değerlere sahip olma konusunda öğretmen, anne babalarla işbirliği yapmalıdır.

Çocuğa çeşitli değerler kazandırmada ve gerçek yaşamı öğretmede başvurulacak en önemli yerlerden biri; edebiyat, yani “çocuk edebiyatı”dır. Gerek

anne babalar gerekse öğretmenler, çocuğa hayatı öğretirken özellikle öykü, roman, masal gibi çocuk edebiyatı ürünlerinden yardım alırlar. Anadili becerileri üzerinde yapılan çocuk edebiyatı, çocukların zihinsel, dilsel ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunup yaratıcılıklarını geliştirirken diğer yandan onların ilgi, duyarlılık ve zevklerine hitap eder ve onlara çeşitli değerler kazandırmaya yardımcı olur. Edebiyattan, sanattan ve çocuktan ayrı düşünemeyeceğimiz çocuk edebiyatı, çocukların okuma alışkanlıklarını ve sanat zevklerini de geliştirmektedir.

Bireylerin, özellikle çocukların kendilerine sürekli ve doğrudan öğüt verilmesinden hoşlanmadıkları ve bu şekilde verilen öğütlerin işe yaramadığı bilinmektedir. Bu nedenle, çocuk kitapları yazarların bu durumu göz önünde bulundurmaları gerekir. İletilerini çeşitli yollarla dolaylı olarak sezdiren kitaplar, sıkıcı olmaz ve bunların iletileri çocuklar tarafından kolayca benimsenebilir.

“Çocuğa görelilik” ilkesini uygulayan, içinde bulunduğumuz zamana, yeniliklere ve teknolojik gelişmelere ayak uydurabilen, çocuk gelişimini ve çocukların dünyasını tanıyan; yani çocukların dilinden anlayan, mesaj kaygısı içinde çırpınıp yazınsallığa boş vermeyen, gerçek hayatı yansıtan yazarların eserleri, çocuk edebiyatının nitelikli eserleri arasındaki yerlerini alacaktır.

Ülkemizde Tanzimat Dönemi’nde gelişmeye başlayan çocuk edebiyatı, günümüzde hâlâ istenilen düzeye gelmiş olmasa da birçok usta yazarımız bu alanda nitelikli eserler vermektedir. Bu yazarlardan biri de Muzaffer İzgü’dür. 1933 yılında Adana’da doğan yazar, edebiyat dünyasına öykü ve röportaj ile adım atmış ve çoğunlukla kara mizah türünde eserler vermiştir. Uzun bir dönem öğretmenlik yapan üç çocuk babası yazar, öğretmen ve baba olmanın getirdiği deneyimleri ve gözlemleri ustaca kullanarak çocuk edebiyatı alanında eserler vermeye başlamıştır. “Ökkeş” ile başladığı seri çocuk kitaplarını, “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” izlemiştir. Bu çalışmada, yazarın 19 kitaptan oluşan Anneannem serisinde “aile” kavramının nasıl işlendiğini, ailenin çocuk gelişimindeki etkisini, model ailenin özelliklerini, bu model yoluyla çocuklara kazandırılacakları ortaya koymayı amaçladık. Bu amaç doğrultusunda çalışmada “Anneannemin Akıl Almaz

Maceraları” serisindeki “aile” kavramı, çocuk gelişimi yönünden irdelenecek ve serideki iletilerin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu nedenle öncelikle “aile” kavramını ve ailenin çocuk üzerindeki etkilerini vermek yerinde olacaktır.

1.1.1. Aile ve Çocuk Gelişimindeki Yeri

1.1.1.a . “Aile” Kavramı

Aile; “evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik olarak tanımlanabilir.”(TDK,1998 :50)

“Aile” kavramını Yavuzer ise; “ İnsan yaşamının üzerinde doğumundan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurum” olarak açıklamakta ve bu kurumun ekonomik ve toplumsal yönleriyle de kişiyi ruhsal gelişim ve davranış açısından biçimlendirdiğini belirtmektedir. (Yavuzer,1982:201)

Yavuzer ayrıca; “aile”nin toplumun kültür değerlerinin kuşaktan kuşağa aktarılması biçimindeki temel eğitim işlevinden ve okul öncesi çocuğunun yaşamındaki toplumsallaştırma kurumu olduğundan da söz etmektedir. (Yavuzer,1982:201)

Özensel’e göre;

“Aile, toplumun çekirdeği olarak tanımlanır. Anne, baba, çocuklardan oluşan bu birimin, yasalarla belirlenen görevleri yanı sıra geleneksel olarak da belirlenen birçok görevleri vardır.

Ailenin toplum içinde önemli işlevleri vardır. Çocukların yetiştirilmesi ve topluma kazandırılması bu işlevlerin başında gelir ki bunun başka kurumlarda

gerçekleşmesi pek mümkün değildir. Bu açıdan aile, en etkin eğitim kurumu olarak kabul edilmektedir” (Özensel,2004:77).

Kâğıtçıbaşı da ailenin önemini “Aile, insanın gelişmesinde birinci düzeyde önemlidir.”(Kâğıtçıbaşı,1990:61) sözüyle açıklamaktadır.

1.1.1.b. Aile yapısı

Aile yapıları ya da tipleri kültürden kültüre, toplumdan topluma değişmektedir. Aileler evlilik tiplerine, otorite figürlerine, kimin evinde oturduğuna göre değişik şekillerde gruplandırılmıştır.

Ülkemizdeki aile tipleri, genel olarak 2’ye ayrılmaktadır: “ 1. Geniş Aile (Modern Aile): ”Bu aile tipi, endüstrileşmiş toplumun ürünü olarak görülmektedir(Akt.Aydın ve diğer.,1991:68). “Çekirdek aile, evli bir çift ve onlara bağlı evlenmemiş çocukların bir arada yaşamasıyla oluşmaktadır”(Aydın ve diğer., 1991:68).

Yukarıdaki sınıflandırmanın yanı sıra çeşitli araştırmacıların yaptığı farklı sınıflamalar da bulunmaktadır. Örneğin; Yavuzer dört temel aile biçiminden söz etmektedir:

“ 1. Çekirdek Aile: Karı koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşan ev halkı

2. Ataerkil Geniş Aile: Aile başkanı ve karısıyla, evli oğulları, gelinleri ya da evli oğul ve diğer bekâr çocukları veya tek bir evli oğul, gelin ve torunların birlikte oturmaları

3. Geçici Geniş Aile: Aile başkanının kendi ana babası (ya da bunlardan biri) , bekâr kardeşleri, karısının bu tür yakınları ya da her ikisinin diğer akrabalarının bulunması

4. Parçalanmış Aile: Ölüm, boşanma, ayrı yaşama gibi nedenlerle karı ya da kocanın birinin ya da her ikisinin bulunmadığı aile. Dul anne ve evlenmemiş çocukları ya da büyükanne ve evlenmemiş torunların birlikte oturması gibi.”(Yavuzer,1982:230)

Başaran da “aile”yi, “kırsal aileler”, “gecekondü aileler” ve “kentsel aileler” (Başaran,1978:176) olarak üç grupta ele almıştır.

Kâğıtçıbaşı, yukarıda sayılanların dışında “işlevsel geniş aile” ve “işlevsel karmaşık aile” gibi aile türlerinin de eklemektedir(Kâğıtçıbaşı,1990:109).

Araştırmacıların görüş birliği içinde oldukları ortak nokta şudur: Aile; bireyin fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları(beslenme, bakım, sevgi ihtiyacı, vb.) ile duygusal-psikolojik gelişim, kültürel değer kazanma gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı ilk ve en önemli çevredir.

Bireyler, temel kişilik yapılarının ve eğitimlerinin önemli bir bölümünü aile içinde kazanmakta, bu kazanımlarını okul ve diğer çevrelerde geliştirmektedirler. Bu yüzden bireyin bedensel, duygusal ve kişilik gelişiminde ailenin rolü yadsınmamaktadır.

Anne–babanın ve ailenin diğer bireylerinin, çocukla olan iletişim ve etkileşimleri, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Okul öncesi çocuğu, sosyal birey olmayı öğrenirken aynı zamanda özdeşim kuracağı bir modele gereksinim duyar. Kişilik oluşumu için gerekli olan bu özdeşim, çoğunlukla aile içindeki yakın bir üye ile gerçekleşmektedir. Genellikle özdeşim nesnesi anne-baba olmaktadır. Ayrıca ağabey, abla, teyze, hala, dayı ya da amca gibi aile içinden bir erişkin de özdeşim nesnesi olabilir.

Bu durumda aile, bireylerin etkileşim içinde olduğu bir sistemdir ve bu sisteme dâhil olmak, beraberinde birtakım kurallara uyma zorunluluğu getirmektedir. Kuralların çok katı veya çok gevşek olmaması, sistemi güçlü kılar. Kurallara uymayan birey, diğer aile bireylerinin kurduğu ortak cepheye karşı yalnız kalır ve hafif ya da ağır tepkiler alır.

Aile bireyleri arasında yetki paylaşımı bulunmaktadır ve yetki, genellikle aile içindeki temel ihtiyaçları karşılayan bireyde bulunur.

Sağlıklı bir aile için, diğer bir önemli nokta da aile bireylerinin ailede alınacak ortak kararlara katılmasıdır. “Demokrasi”nin aile sistemine yansımış olduğu bu durumda ailedeki her bireyin ihtiyaç ve isteklerine saygı gösterilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu şekilde ailedeki güven ortamı da devam ettirilmiş olur.

Ayrıca aile bireylerinin, özellikle çocukların duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmeleri, aile sisteminin sağlıklı yürütmesinde büyük önem taşımaktadır. Duygu ve düşüncelerin rahat ifade edilmediği bir aile ortamında, bireylerde depresyon, huzursuzluk, suçluluk, saldırganlık gibi olumsuz duygulara sıkça rastlanır. Bireylerin kendilerini rahatça ifade edebildikleri bir ailede ise bireylerde geleceğe güven duyma, karşılıklı anlayış, dayanışma, fedakârlık, en önemlisi de ”sevgi” ön plana çıkmaktadır.

Yavuzer’e göre; “ailenin, çocuğun gelişimindeki en etkin yardımcıları şöyle sıralanabilir:

- Aile, grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılar.
- Onun, sosyal kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.
- Toplumsallaşmayı öğrenebilmesi için, kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.
- Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.
- Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.
- Uyum için gerekli olan eylemsel, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasında yardımcı olur.
- Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmeleri için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.
- Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder”(Yavuzer,1982:202-203).

1.1.1.c. Ailedeki Gereksinmeler

Aile bireylerinden öte, aile sisteminin belli başlı bazı gereksinimleri bulunmaktadır. Bu gereksinimler, aslında aile sisteminin temel taşlarıdır.

Cüceloğlu, bu gereksinimleri; “güven ve değerli olma gereksinimi, yakın ve dayanışma içinde olma gereksinimi, anne ve baba gereksinmesi, sorumluluk gereksinimi, mücadele etmeyi öğrenme gereksinimi, mutlu olma ve kendini gerçekleştirme gereksinimi, manevî yaşam gereksinimi”(Cüceloğlu,1997:66-67) biçiminde belirlemiştir. Bu belirlemeye göre:

“Her aile sisteminde bir “anne”ye ve bir “baba”ya gerek vardır”(Cüceloğlu, 1997:66). Bir ailede babanın ölümü, hastalığı, vb. nedenlerle” baba gereksinimi” karşılanmadığında; ailedeki dayı, amca ya da büyük erkek çocuk “baba” rolünü üstlenip bu gereksinmeyi karşılamaya çalışır. Aynı durum “anne gereksinimi” karşılanmadığında ailedeki hala, teyze ya da yetişkin kız çocuk, ”anne” rolünü üstlendiğinde de görülebilmektedir.

“ ‘Anne’ ve ‘baba’ gereksinmelerinin karşılanmadığı aile düzenleri çarpık olur ve bu düzen içinde yetişen kişilerin yaşamlarının her yönünü olumsuz etkiler”(Cüceloğlu,1997:66).

* Aile içindeki tüm bireyler değerlidir. Bireylerin birbirlerine değer vermesi; güven, yakın ve dayanışma içinde olmayla yakından ilgilidir.”Aile içindeki etkileşim, çocukları ya “ben değerliyim,” ya da “değersizim” duygusuna götürür. Bu gereksinme aile içinde yerine getirilmezse, çocuk kendini değersiz görerek büyür”(Cüceloğlu,1997:67).

* “Güven; aile bireylerinin aile içinde güvende olduğu ve tehlikelerin aile içine giremeyeceği duygusudur”(Cüceloğlu,1997:69). Aile içinde güven ortamı yaratılmazsa, bireyler daha güven verici ortamlara yönelmektedirler.

* Aile içinde yakınlık, güven ve dayanışma ortamı olmalıdır. Aile içinde bu gereksinmeler karşılanırsa, bireyin aile dışında karşılaştığı olumsuz olaylar onu çok etkilememektedir.”Güven duygusunun baskın olduğu aile, dış dünyanın yaratmış olduğu üzüntü ve kaygılardan kurtulacak bir sığınak, bir ortam oluşturur”(Cüceloğlu,1997:69).

* Ailede sadece ebeveynler değil, çocuklar da yaş ve gelişim düzeylerine uygun sorumluluklar almalıdırlar. Hiç sorumluluk almayan çocuklar, gelecekte kendini yönetemeyen, başkalarının yönetiminde bireyler olacaklardır.

* Aile ortamında ebeveynler, çocuğun karşısına çıkan her sorunu çözüp onu kolay bir yaşama alıştırmamalıdırlar. Çocuk, yaşına ve gelişimine uygun bir sorunla karşılaştığında, ebeveynlerin onu sorunla baş başa bırakması gerekmektedir. Çocuk, ancak bu şekilde mücadele etmeyi öğrenebilir ve gelecekte kendine güvenen, sorumluluk sahibi, mücadeleci bir birey olabilir.

* “Çocukların, anne babaları tarafından kabul edilip sevilip desteklenmesi, başka hiçbir kimsenin yapamayacağı kadar, onları mutlu ve yaşamlarından doyumlu kılar”(Cüceloğlu,1997:72).

* “Bağnaz din koşullandırılmasının baskın olduğu aile ortamında yetişen çocuk, kendi yaşantı ve deneyimlerini zenginleştirecek, iç ve dış dünyasını araştırıp keşfedecek bir tutum yerine, körü körüne itaâti, kendi düşünce ve duygularından utanmayı öğrenir”(Cüceloğlu, 1997:74).

1.1.1.ç. Aile ve Çocuğun Eğitim Süreci

Günümüzde okullar daha çok “öğretim” görevini üstlenmekteyken, aile de “eğitim” ve “öğretim” görevlerini birlikte yürütmektedir. Okullar çocuğun eğitim sürecinin “akademik başarı” kısmı ile, aile ise “akademik başarı”dan ziyâde, “yaşamda başarı“ ve kazandırılacak değerlerle ilgilenmektedir.

“Çünkü, her çocuk bir ailenin üyesi olduğu kadar bir toplumun da üyesidir ve bu toplum üyeliğine ailesi aracılığıyla hazırlanır. Eğitimin temel amaçlarından birinin bireyin yaşama uyumunu sağlamak olduğu göz önünde bulundurulduğunda, ailenin önemli bir eğitim hizmetini yerine getirdiği ileri sürülebilir”(Aydın ve diğer.,1991:71).

Çocuk, doğumuyla birlikte aile içinde eğitim sürecine girmiş bulunur. Bu süreci “okul” takip eder. Çocuğun ailede kazandıkları ile okulda kazanılanlar birbirini etkilemektedir. Aile ile okulun kazandırdıkları birbirine uymuyorsa, çocuk ikilem içine girecek ve depresyon, ruhsal rahatsızlıklar, şiddet eğilimi gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya kalacaktır. Aile ile okulun çocuğa kazandırdıkları arasındaki ortak noktalar veya paralellik arttıkça, çocuk psikolojik ve akademik yönlerden daha dengeli olacaktır. Bu nedenle; aile ile okul arasında bir eşgüdüm kurulması gerekmektedir. Ancak bu şekilde, aile de okul da kendi amaçlarını gerçekleştirebilirler.

“Kısaca aile, çocuğun belli bir eğitim düzeyine ulaşmasında, eğitim ve meslek beklentilerinde, sınıftaki davranışlarında okul ile benzer değerlere sahipse, aynı derecede önem veriyorsa, çocuk (öğrenci), eğitimin ileri düzeylerine devam etmeye ve akademik başarı elde etmeye daha fazla istekli olarak çalışacak, okul normlarıyla uyumlu olacaktır. Bunun tersi durumda ise çocuk, bu alanlarda başarılı olmak için daha az çaba sarf edecektir” (Aydın ve diğer.,1991:72).

Çeşitli değerlerin benimsetilmesi ve akademik başarının artırılması için uygulanacak yöntemlerden biri de çocuğa “kitap okuma alışkanlığı” kazandırmaktır. Aile bireyleri model olarak çocuğa kitap sevgisi kazandırırken okulda öğretmen, bu sevgiyi bir alışkanlığa dönüştürmelidir. Aile içinde veya sınıf ortamında bazı değerlerin zorlama yoluyla kazandırılmayacağı bilinmektedir. Bu durumda, çocuğun yaşına ve seviyesine uygun, düzgün nitelikli çocuk kitapları yararlı olacaktır. Kitaplardaki kahramanları ve olayları irdeleyen çocuk, yazarın vermek istediği iletileri de alacaktır. Konuyla ilgili olarak Baran;

“Çocuklara küçük yaşlardan itibaren masal kitapları okumak suretiyle kitabı sevmeleri sağlanabilir. Hatta çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olarak vermek istediğiniz mesajları da bu yolla aktarabilirsiniz” (Baran,2007:152) demektedir.

“Çocuğun ruhsal gelişiminde; yaşama gücü ve sevinci kazandırmak, yaratıcı düşüncüyü geliştirmek, dil gelişimini sağlamak, kendini ve başkalarını tanımada yol göstermek, zamanı en iyi biçimde değerlendirmek gibi beceriler okuma alışkanlığı ile gerçekleşecektir.” (Akt.Genç,2004:9)

Sonuç olarak; aile ve öğretmen(okulun) kitap sevgisi ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmada ortak çaba göstermesi gerekmektedir.

1.1.2. Çocuk Edebiyatı ve Özellikleri

1.1.2.a. Çocuk Edebiyatı

“Okul öncesi ve okul çağındaki çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan edebiyata çocuk edebiyatı denir.”(Yardımcı ve Tuncer,2002:9)

“Çocuk edebiyatı; 2-14 yaşındaki çocukların duygu ve düşüncelerine yönelik yazılı ve sözlü edebi ürünlerden oluşmaktadır. Bunu 0-16 yaş grubu olarak daha geniş bir zamana yaygın görüşler de dikkate alınmalıdır”(Bilkan,2005:7).

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden ergenlik döneminin de dâhil olduğu döneme dek, çocukların zihinsel ve dilsel gelişlerine uygun, onların duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştiren ve eğitici nitelik taşıyan ürünleri içine almaktadır.

“Çocuk edebiyatı, amaç ve işlevi itibarıyla çocuğa dönük bir edebiyattır ve salt bu yönüyle-bildik edebiyata kıyasla geç doğmuş olsa da –özgün, önemsenmesi gereken bir daldır. Çünkü; ister biyolojik, ister kültürel, ister medeniyet açısından düşünelim: çocuk gelecektir.” (Tekin,2005:469)

Çocuk edebiyatı ürünleri, öncelikle çocuğun ruh ve hayal dünyasının gelişmesine yardımcı olur. Çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir etkisi vardır. Üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri de çocuk edebiyatının çocuğun dil gelişimine yarar sağlamasıdır.

Çocuk edebiyatı ürünlerindeki konu, karakterler, olaylar, davranış ve duygular, eserin içerdiği iletiler ve bu iletilerin etkileri çocuğun ruhsal, sosyal, kişilik, ahlâk ve sanat zevki gelişimine büyük katkıda bulunmaktadır.

Çocuk edebiyatı, yukarıda sözü geçen alanlarda sağladığı gelişimin yanında, aynı zamanda çocuğu eğlendirir ve çocuğun hoşça vakit geçirmesini sağlar. Edebiyat sayesinde çocuk insanları, çevresini ve hayatı tanıma şansını yakalar. Çocuğa yaşam deneyimini, iyi-kötü ayırımını kazandırmak çocuk edebiyatının eğitici işlevi ile gerçekleşmektedir.

Çocuk edebiyatının ortaya çıktığı ilk dönemlerde eserlerin eğitici yönü ağır basarken, son dönemlerde eğlence yönü de ön plana çıkmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi, çeşitli siyasî ve toplumsal olayların ve değişimlerin edebiyatta da yansımaları görülmüştür. Ülkemizde çocuk edebiyatına yönelik özgün çalışmaların ve gelişimin dikkat çektiği dönem Meşrutiyet Dönemi olmuştur. Bu dönemde eserler tamamen çocuklara yöneliktir. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi ünlü yazarların çocuklara yönelik eserleri, çocuk edebiyatımızın gelişmesinde büyük rol oynamıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde ise çocuklara yönelik eserlerin fikir, üslûp ve biçim yönünden oldukça büyük değişim ve gelişim gösterdiği görülür. Harf Devrimi ve eğitim alanındaki düzenlemeler sayesinde çocuklarda da okur-yazarlık oranı artmış ve bu sayede çocuk edebiyatı da ayrı bir önem kazanmıştır. Bu dönemde R.Nuri Güntekin, Peyâmi Safa, Kemâlettin Tuğcu, Mahmut Yesari, Rakım Çalapala çocuk edebiyatında dikkat çeken isimler olmuşlardır. Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze çocuk edebiyatı kapsamında pek çok şiir, hikâye kitabı, roman, tiyatro oyunu yazılmış ve dergi, gazete yayımlanmıştır. Her geçen gün, küresel gelişmelere ayak uydurulmaya çalışılsa da çocuk edebiyatı ürünlerimizin nitelik ve nicelik olarak istenen seviyede olmadığını söyleyebiliriz. Cumhuriyet'ten bugüne, çocuk edebiyatına büyük katkılar yapan yazarlar arasında C.Atıf Kansu, F.Hüsni Dağlarca, Cahit Uçuk, Muzaffer İzgü, Yalvaç Ural, Gülten Dayıoğlu, Rıfat Ilgaz, Orhan Asena, Ünver Oral örnek olarak verilebilir.

Çocuk edebiyatında öne en fazla çıkan tür; “öykü”dür. Gerçek veya gerçeğe uygun olayların anlatıldığı öyküler, çocuğa yaşamın gerçeklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Çocuk, “masalların olağanüstülüğünden öykülerle sıyrılır ve öykülerde gerçek yaşamın yansımalarını görür. Kendisinden, ailesinden ve çevresinden izlerle karşılaşır. Bu nedenle öyküler çocuk edebiyatının vazgeçilmez türü olur.”(Demir,2006:9)

Bilgilendirme, eğlendirme, estetik zevk kazandırma, yaşama hazırlama, ruhsal ve dilsel gelişime yardımcı olma, hayal gücünü harekete geçirme, heyecan ve merak uyandırma gibi işlevleri olan çocuk öyküleri, “çocuğu yönlendirmek, biçimlendirmek, hayatı doğru algılamasını sağlamak amacıyla kurgunun(fiction) devreye sokulmasından ibârettir”(Tosun,2005:214).

Çocuğa yaşamı doğru algılayabilmek, doğru mesajları verebilmek ve çocukta okuma zevkini uyandırabilmek, çocuk edebiyatı yazarlarının sorumluluğundadır. Bu sorumluluğu yerine getiren yazarlardan biri de gülmece ustası Muzaffer İzgü’dür.

1.1.2.b. Çocuk Edebiyatının ve Çocuk Kitaplarının Amaçları

Araştırmada incelenen çocuk hikâyeleri serisindeki iletileri ele almadan önce, çocuk kitaplarının amaçlarının neler olduğunun belirtilmesi konunun daha rahat anlaşılmasını sağlayacaktır.

Çocuk edebiyatının ve dolayısıyla çocuk kitaplarının çeşitli amaçları vardır:

“Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır”(Sever,2003:11).

- Ayrıca çocuğa belirli bir sanat ve edebiyat zevki vermek,

- Çocuğu bilişsel, duygusal olarak geliştirmek,
- Dürüştlük, azimli olma, fedakârlık, aile sevgisi, vb. gibi pek çok erdemi kazandırmak,
- Örnek olay ve kişiler aracılığıyla yaşam tecrübesi edindirmek,
- Çocuğun kişiliğini kazanmasında yardımcı olmak,
- Zamanın önemini ve iyi değerlendirilmesini anlatmak,
- Hoşça ve verimli zaman geçirmesini sağlamak,
- Öğretici olmaya da özen göstererek çocuğun ruh dünyasını geliştirmek

gibi amaçları bulunan çocuk edebiyatı, kısaca; çocuğu hayata hazırlamayı ve çocuğun bilişsel ve ruhsal yönlerden sağlıklı bir birey olarak yetişmesini amaçlamaktadır.

1.1.2.c. Çocuk Edebiyatının ve Çocuk Kitaplarının Yararları

Çocuk edebiyatı ve kitaplarının amaçlarından genel olarak bahsettikten sonra, bunların yararları üzerinde de durulması gerekmektedir.

“Çocuk bilincine sahip bakış açısına göre çocuk gelecektir; dolayısıyla yazmak geleceğe ve yarınlara yazmaktır. Çocuğa edebiyatı sunmak, edebiyatı okutmak onun geleceğini inşâyaya kalkışmaktır, geleceğinin temellerini atmaktır...”(Alver,2005:307)

0-3 yaş grubundaki çocuk, renkli ve resimli kitaplara ilgi duyar ve bunlardaki varlıkları adlandırmaya çalışır. Böylece çocuğun dil gelişimine katkı sağlanmış olmaktadır.

3-6 yaş grubundaki çocuklar da ebeveynlerinden kitap okumasını isterler ve kitapta geçen desteklemekte ve aynı zamanda ona kitap sevgisi aşılamaktadır.

Okul çağındaki çocuklara, çocuk kitapları sayesinde, kitap okuma alışkanlığı kazandırılabilir.

Kitaplar çocukların konuşma ve okuma-yazma, olayları kavrama, karşılaştırma, yorum yapma becerilerini de geliştirmektedir.

Edebiyat, çocuğa hoşça vakit sunmaktadır. Kitap sayesinde çocuk, bilmediği diyarlara gidip nice maceralar yaşar, eğlenir, bilmediklerini keşfeder ve öğrenir.

Çocuk, edebiyat sayesinde yaşamı tanır; hayatta doğum ve ölümün, acıların ve mutluluğun, zenginliğin ve fakirliğin, dostluğun ve düşmanlığın olduğunu anlar. Edebiyat bir anlamda yaşam rehberi olur.

“Değerler oluşturur, değerler aşılır edebiyat. Çocuğun kalbine, ruhuna, zihnine toplumsal ve insanî değerleri taşır”(Alver,2005:308).

Edebiyat çocuğun sosyalleşmesine de yardımcı olmaktadır.

”Edebî okuma, okura (çocuğa) toplumu işaret ederek onun topluma katılmasını sağlar. Toplumun sahip olduğu kültürü ve ona çocuğun o kültürel ortam içinde var kalmasını kolaylaştırır”(Alver,2005:308).

Özetlemek gerekirse; çocukların güzel ve eğlenceli zaman geçirmesiyle birlikte estetik zevk kazanmasını sağlayan edebiyat ürünleri, aynı zamanda çocukları pek çok açıdan geliştirmekte ve onları zorlu yaşam sınavına hazırlamaktadır.

1.1.2.ç. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuğu hayata hazırlama amacı güden, onları eğlendirirken diğey yandan da onların okuma, anlama, dil bilgilerini geliştirme misyonunu yürüten çocuk kitaplarının, çocuklar üzerindeki etkisi tartışılmazdır. Çocuk kitaplarının yukarıda belirtilen çeşitli amaçlara ulaşabilmesi için sahip olması gereken bazı özellikler vardır.

Hazırlanan bu çalışmada sadece içerik özellikleri ele alınacaktır. Bu özellikler aşağıda verilmiştir:

- Çocuk kitabı, pedagojik bir anlayışla çocuğun gelişimine uygun olarak; yani “çocuğa göre “ hazırlanmalıdır.
- Kitap, edebî zevki oluşturacak sanatsal alt yapıya sahip olmalıdır.
- “Yazarın sınırlı mesajlarla kalmayıp, çocuğa zengin bir dünya görüşü kazandırabilecek çeşitli temaları işlemei gerekir.”(Yardımcı ve Tuncer,2002:48)
- İşlenen tema, gerçek yaşamla çelişmemeli ve ileti; didaktizme çok kaçmadan çocuğun düzeyine uygun olarak verilmelidir.
- Kitapta ele alınacak olan konu çocuğun ilgisini çeken nitelikte olmalıdır. Ayrıca çocuğun ruh dünyasına, kültürel gelişimine de olumlu katkılar yapmalıdır.
- Çocuğu çok üzecek, korkutacak, manevî dünyasını sömürecek konular işlenmemelidir.

- Çocuk kitaplarındaki kahramanlar, gerçek dünyaya ters düşmeyen, erişilebilecek, gerçekçi özelliklere sahip, olumlu örnek olacak türden kişiler olmalıdır. Çocuğun yaş grubu ve seviyesine göre; kahramanlar insanın yanı sıra bitki ve hayvanlardan da seçilebilir.
- Kitaptaki kahramanlar aracılığıyla, çocuğun kendi kişiliğini geliştirmesine yardımcı olunmalıdır.
- Ulusal değerlerin yanında evrensel değerler de işlenmelidir.
- Çocuğu doğruya ve iyiye yönlentmelidir.
- Kitaplarda dil ve anlatım, çocuğun ana dil gelişimi için çok önemlidir.”Kullanılan dilin Türkçe’nin iyi bir örneğini vermesi, çocuğun dilini doğru olarak öğrenmesinde önemlidir.”(Yardımcı ve Tuncer,2002:49)
- Kitaplarda uzun ve karmaşık cümleler değil, kısa, açık ve net cümleler kullanılmalı ve anlatımın çeşitli yöntemlerle tekdüzeliğe kaçması önlenmelidir.
- Tüm bunların yanı sıra; renkli kapakların, resimlerin, biçim ve boyutun, kâğıt türünün, harf türü ve boyutlarının, kapak ve yazı düzeni ve bütünlüğünün de önemli olduğu unutulmamalıdır.

1.1.3. Muzaffer İzgü

1.1.3.a. Yaşamı

Türk Edebiyatı’nın tanınmış gülmece yazarlarından biri olan Muzaffer İzgü, 29 Ekim 1933’te, Cumhuriyet’in 10. Yıl Dönümü’nde Adana’da dünyaya gelmiştir. Portakal sandıkları, çinko levha ve muşambadan yapılmış bir evde, kendi deyimiyle

“Atatürk tutkunu” olan anne babası ve kendinden bir yaş büyük ağabeyi Sefâ ile yaşayan sanatçı, yoksulluk çekip zor bir çocukluk geçirmiştir.

İzgi, ilkokulu üç farklı okulda okumuştur. İlkokul sıralarındayken çalışmaya başlayan İzgi'nün hayatının dönüm noktası; yağmurlu bir günde ısınmak için halk kütüphanesine gidişidir. Kütüphanede yepyeni dünyayla tanışan yazar, ortaokuldan sonra Diyarbakır Öğretmen Okulu'na gitmiş ve oradan mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra okulda tanıştığı Günsel Hanım'la evlenmiştir ve biri erkek ikisi kız, üç evlât sahibi olmuştur.

Diyarbakır, Silvan, Aydın-Akçaova Köyü, Cincin Köyü ve Güzelhisar İlkokulu'nda sınıf öğretmeni olarak çalışan sanatçı, daha sonra 15 yıl kadar da Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmış ve 1978'de emekli olmuştur. İzgi, şu an İzmir'in Bozyaka semtinde eşiyle birlikte yaşamaktadır.

1.1.3.b. Sanat Yaşamı

Edebiyat yaşamına Aydın'da öğretmenlik yaparken başlayan İzgi'nün, buradaki Hür Aydın Gazetesi'nde ilk yazıları yayımlanmıştır. Ardından İzmir'deki “Demokrat İzmir” ve sonra İstanbul'daki Milliyet ve Akşam gazetelerinde yazıları yayımlanan sanatçı, ”Dönemeç, Çivi, Milliyet Sanat“ gibi dergilerde de yazmıştır. Akbaba dergisinde, 1964'ten dergi kapanana dek yazıları çıkmıştır.

“İlk kitabı Gecekondu'yu eline aldığı çok sevinmiştir. Bunu şöyle açıklamıştır : “Beni en çok duygulandıran, ilk kitabım Gecekondu'yu elime aldığı zaman oldu. Titriyordum ellerim. O gece Remzi Kitabevi'nin bana göndermiş olduğu otuz kitabı dizdim, geçtim karşıya baktım, baktım. Gecekondu'nun ardından öteki kitaplarım geldi.” (Uyguner,2005:14).

Gecekondu'nun ardından İlyas Efendi (1971) ve Halo Dayı adlı kitaplarını yazmıştır. Bu ikisi ile birlikte “Şehit Osman” adlı kitabı Remzi Kitabevi'nden çıkmıştır. Ardından Bilgi Yayınevi'ne geçmiş ve buradan çıkan ilk kitabı; çok

sevilen eserlerinden “Donumdaki Para” (1977) olmuştur. Bu kitabı ile 1978 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü’nü almıştır. 1977 yılından bugüne kadar yazdığı tüm roman, hikâye, oyun ve çocuk kitapları Bilgi Yayınevi’nden çıkmaktadır.

Eserlerinden “Üç Halka Yirmibeş” ile “Zıkkımın Kökü” sinema filmi yapılmıştır. Zıkkımın Kökü adlı film yurt içi ve yurt dışında pek çok ödül almıştır. Yönetmenliğini Memduh Ün’ün yaptığı Zıkkımın Kökü, Hindistan’da, Japonya’da, İspanya’da, Fransa’da, Kanada ve Avustralya’da pek çok ödül almış, ülkemizde de Adana’da Altın Koza Film Festivali’nde beş ödül birden almıştır.

Muzaffer İzgü’nün kara-mizah anlayışı, öykülerinin dışında tiyatro eserlerinde de kendini göstermektedir. Bu eserler tiyatrolarda ve radyolarda oynanmış; fakat ayrı bir kitap biçiminde yayınlanmamıştır. İzgü, bazı eserleri ile pek çok ödül de kazanmıştır. Bunlar:

“Milliyet Gazetesi Gülmece Ödülü (1977) , *Anayasa Hangi Yasa* ile;
Nasreddin Hoca Altın Ödülü(1977) , *Dayak Birincisi* ile;
Türk Dil Kurumu Ödülü(1978) , *Donumdaki Para* ile;
Uluslararası Bulgaristan Altın Kirpi Ödülü (1978) , *Dayak Birincisi* ile ;
Suiştov Özel Ödülü , *Dayak Birincisi* ile
İstanbul Çocuk Kitapları Fuarı Masal Birincilik Ödülü(1979) , *Uçtu Uçtu Ali Uçtu* ile” (Uyguner, 2005:110-111).

Ayrıca 1997’de TÖMER’in “En Başarılı Çocuk Kitapları Yarışması”nda Türkiye 2.’si olmuştur.

Gülmece yazarı olarak tanınan Muzaffer İzgü’de kaba bir gülmece anlayışı yoktur. O, gözlemediği bazen siyasî bazen de toplumsal yanlışları ve çarpıklıkları açıkça göstermektedir. Temiz, duru bir Türkçe’yle yazdığı eserlerinde akıcılık ve kendine özgülük de ön plana çıkmaktadır.

1.1.3.c. Çocuk Kitapları

Muzaffer İzgü, çocuk edebiyatı alanına artık bir klasik sayılabilecek “Ökkeş” serisi ile girmiştir.1968-1971 yılları arasında tamamladığı bu seri, büyük bir ilgi görmüş ve çok sevilmiştir. Bu seriden sonra 70’li yıllarda Murat’ın Tatili(1972), Korkak Kahraman (1973), Makasçının Oğlu(1976), Ali’nin Bisikleti gibi daha pek çok çocuk kitabının yanı sıra, ödüllü “Uçtu Uçtu Ali Uçtu(1979)” kitabını da yazmıştır.

1979 yılında büyük beğeni toplayan “Ekmek Parası” ile beraber “Bayram Yeri”, “Arıcık” ve “Pazar Kuşları” kitapları yayımlanır. Bunları 80’lerdeki olayların etkisini taşıyan “Güldüren Uçurtma”, “Bülbül Düdük”, “Çizmeli Osman”, “Yumurtadan Çıkan Öğretmen”, “Al Yanaklı Hasan” gibi kitapları takip eder.

70 ve 80’lerde çocuk edebiyatındaki yerini ve tarzını belirleyen İzgü, 90’lı yıllarda en üretken dönemini yaşar. 90’ların başında “Duyduk Duymadık Demeyin“, “Süpermen İstanbul’a Düştü”, “Nasıl Şarlo Oldum”, “Konuşan Kedi”, “Uzay Karpuzu” gibi kitapları yayımlanan İzgü, 90’ların ikinci yarısından itibaren uzay ve bilgi çağını, çocukların değişen ilgi alanları ve toplum yapısındaki farklılaşmaları da göz önünde tutarak daha değişik konulara yönelir.”Armutçu Ayı, “Konuşan Balon”, “Bisikletim Vız Vız, “Kahraman Kuçu”, “Akrobat Pisicik”, “Süslü Kızlar”, “Küçük Futbolcu” kitapları bu döneme aittir. Yazarın, geçtiğimiz yıllarda “Atatürk’ü Gördüm”, “Anne Dersim Bitmedi”, “Bandocu Çocuk”(2004), “Mum Bebek”, “Ben Cumhuriyet Bayramı’nda Doğdum”(2005) kitapları Bilgi Yayınevi’nden çıkmıştır.

Muzaffer İzgü’nün sevilen diğer bir çocuk kitabı serisi de çalışmamıza konu olan “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” adlı seridir. Serinin ilk kitabı olan “Anneannem Askere Gidiyor” 1973 yılında yayımlanmıştır. 19 kitaptan oluşan serinin son kitabı ise “Anneannemin Kar Kızı“(2007)dır. Serideki tüm kitapların adları kaynakça bölümünde verilmiştir.

1.1.3.ç. Muzaffer İzgü ve Çocuk Edebiyatı

Toplumcu-gerçekçi bakış açısıyla bireylere ve olaylara eleştirel bir tutumla değinen Muzaffer İzgü bu eleştiride “gülmece”yi araç olarak kullanmaktadır. Fakat onun gülmececi, kaba gülmece unsurlarıyla sağlanmaz. İzgü, gülmeceyi okurlarını eğitmek için de kullanmaktadır. Bu durumu, Uyguner şöyle açıklamıştır:

”Bir gülmece yazarı olarak tanınan İzgü, “gülme ögesi bende bir amaç değil salt araçtır.” der. Anlatmak istediği konuların içine gülme ögesini katınca okumak daha kolay oluyor, akılda daha kolay kalıyor “ (Uyguner,2005:17).

İzgü, çocuk kitapları ve tiyatro eserlerinde de gülmececi yararlanmıştır. Çoğu sanatçının aksine, çocuk edebiyatını ayrı bir dal olarak gören İzgü, çocukların büyüklere yönelik kitapların çok küçük bir kısmını okuyabileceklerini düşünmektedir.

Yapıtlarında gülmece ögesinden yararlandığı için en çok okunan çocuk yazarı olduğunu dile getiren İzgü; gülmececi yapıtlara çok serpiştirmek gerektiğini; çünkü çocukların büyüklerden daha keskin eleştiriler yaptıklarını belirtmektedir. Ona göre; gülmececi kitaba iyi serpiştirmesiniz çocuk, kitabı sadece komik bulur, iter ve okumaz. O, çocukların kitaplarını okumalarını, gülmelerini, eğlenmelerini ve bundan bir şeyler öğrenmelerini ister.

Bu yüzden İzgü, çocukların beğeni ve isteklerini de göz önünde tutar.“Eserlerinde çocukların toplumsal yaşamda karşılaşabilecekleri güncel olayları evrensel boyutta ele alıp çocukların bakış açısından yansıtması da bunun göstergesidir”(Küçük,2005:78).

Ayrıca her eserinde olduğu gibi çocuk kitaplarında da öz Türkçe sözcükleri kullanmasıyla dikkat çeken İzgü, pek çok yöresel ve genel halk söyleyişine de yer vererek çocukların hem sözcük dağarcıklarını hem de kültürel alt yapılarını geliştirmeyi hedeflemiştir.

1.2. Problem

Çocuk; “ bebeklik çağı ile erginlik çağı arasında gelişme döneminde bulunan insan“dır(TDK,1998:495). Her ne kadar “insanın yaş ve vücut olarak küçüğü” gibi görülse de “çocuk”, kişiliği ve içsel dünyası ile de yetişkinlerden tamamen farklıdır. Abdülhâk Hamit Tarhan; “Çocuk bir cihandır.” demiştir. Çocuğun başlı başına ayrı bir “cihan” olması, beraberinde tıp, eğitim, psikoloji, edebiyat gibi alanlarda, sadece çocuğa yönelik bağımsız dalların oluşmasını sağlamıştır.

Aile; çocuğun fiziksel, ruhsal ihtiyaçlarını gideren ve pek çok alanda gelişimini sağlayan bir birimdir.“Bu açıdan da aile, en etkin eğitim kurumu olarak kabul edilmektedir.”(Özensel, 2004:77)

Çocuğun sadece fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması, çocuğun genel gelişimi için yeterli değildir. Çocuğun gelecekte toplumla uyumlu, sağlıklı bir birey olabilmesi için kişilik ve ruhsal gelişiminin de tamamlanmış olması gerekir.

Aile, okul ve arkadaşların yanı sıra “edebiyat” da çocuğun ruhsal gelişimine katkıda bulunmaktadır.

“Çocuk ve edebiyat ilişkisi temelde iki bahsi işaret eder. İlki çocuklar için yazmak, diğeri ise çocuğun edebiyat eserlerini okuması/ dinlemesidir. Her iki bahsin gelişimi ile birlikte de çocuk edebiyatı denilen yeni bir bağımsız alan ortaya çıkmıştır”(Alver,2005:307).

Oğuzkan, çocuk edebiyatını; ”usta yazarlarca özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlardan oluşan yazın“ (Akt.Konar,2005:208) olarak tanımlamıştır.

Bu çalışmada “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları“ serisindeki “aile“ kavramının ne ölçüde ele alındığı incelenmiştir.

Çalışmada “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları“ serisi içinde yer alan 19 çocuk öykü kitabı incelenmiş ve ayrıca “aile”, “çocuk psikolojisi”, “çocuk edebiyatı” kavramları üzerinde durulmuştur.

“ Muzaffer İzgü’nün “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde ”aile” kavramı nasıl ele alınmıştır ve bunun çocuklar üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri neler olabilir?” sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.3. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı; Türk edebiyatı’nın ve özellikle çocuk edebiyatı alanının tanınan yazarlarından Muzaffer İzgü’nün, 34 yıl gibi uzun bir zaman dilimi içinde oluşturduğu 19 kitaptan oluşan “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde “aile” kavramını işleyişini, seride yer alan “tipik aile” ile vermek istediği iletileri, bu iletilerin çocuk gelişimine ve eğitimine etkilerini ortaya koymaktır.

1.4. Önem

Ülkemizde Tanzimat sonrasında oluşmaya başlayan ve sonraki dönemlerde gelişimine devam eden çocuk edebiyatının çocuk eğitimindeki önemi, her geçen gün daha fazla ön plana çıkmaktadır.

“Çocuğa sunulacak bir kitabın biçimi, içeriği çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında, estetik bir tavır edinmesinde, bir davranış birimi kazanmasında önemli rol oynar”(Uçan,2005:22).

Pek çok yazarın ayrı bir edebiyat olarak görmediği çocuk edebiyatına büyük katkılarda bulunan, çocuklar için yazan yazarlarımızdan biri de Muzaffer İzgü’dür.

Zıkkımın Kökü, Ökkeş Serisi, Uçtu Uçtu Ali Uçtu, Anneannemin Akıl Almaz Maceraları gibi pek çok tanınan ve sevilen esere imza atan İzgü'nün "Anneannem" serisinde "aile" kavramını nasıl işlediği; öykülerde geçen ailenin idealize edilmiş bir aile tipi mi, yoksa çocukların "benim ailem de böyle yapıyor." diyebileceği, gerçeği yansıtan bir aile tipi mi olduğu, öykülerdeki iletilerin sadece öğretici bakış açısıyla mı verildiği, yoksa çocukların gülüp eğlenirken ve hoşça vakit geçirirken dolaylı biçimde alacakları iletiler mi oldukları ve İzgü'nün bu seri ile çocuklara kazandırmak istedikleri ortaya konmuştur. Çocuk edebiyatı, çocukların her türlü gelişimlerini ve eğitimlerini etkilemektedir. Çalışma, İzgü'nün serideki kitaplarının çocuklar üzerinde ne gibi etkilerinin olacağını belirtmesi ve çocuk edebiyatında pedagojinin önemini vurgulaması yönünden önem taşımaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

"Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki "Aile" Kavramının Çocuk Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi" adlı tezde, serinin kitaplarında aile kavramının işlenişi ve çocuklara yönelik iletiler tespit edilmiştir.

Çalışmada, İzgü'nün 1973-2007 yılları arasında kaleme aldığı "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisini oluşturan 19 kitap incelenmiş, yazarın diğer çocuk edebiyatı eserleri araştırma kapsamına alınmamıştır.

Ayrıca, serinin kitapları yalnızca "aile-çocuk-eğitim" ve iletiler yönünden ele alınmış, kitap diğer içerik ve biçim yönlerinden incelenmemiştir.

BÖLÜM II

2. İlgili Yayınlar ve Araştırmalar

Bu çalışma hazırlanırken literatür tarama aşamasında çeşitli kaynaklar, araştırmalar, tezler, genelgeler ve raporlar incelenmiş; bunlardan çocuk edebiyatı, çocuk gelişimi ve aile, Muzaffer İzgü ile ilgili olanlar çalışmaya kaynaklık edip yol gösterici olmuştur. Bunlardan bazıları aşağıda verilmektedir.

* Çocuk Gelişimi ve Aile İle İlgili Olan Çalışmalar

Çocuk gelişiminde ailenin etkisi ile ilgili araştırmalardan biri, Özensel'e aittir. Özensel'in 2004 yılında yayınlanan "Türk Toplumunda Çocuğun Yetiştirilmesinde Annenin Rolü: Konya İli Örneği" adlı çalışmasında, Konya ilinde 360 evli kadınla yapılan görüşmeler neticesinde farklı sorunlarla ilgili çeşitli bulgular elde edilmiştir. Aile bireylerinin eğitim ve meslek durumlarının, eşler arasındaki anlaşma durumunun, ailedeki otorite figürünün, çocuğun eğitiminde kimin daha etkili olduğunun oranlarla verildiği araştırmanın sonucuna göre; Türk toplumunda eşler arasındaki anlaşmazlıklardan en çok çocukların etkilendiği, babaların çocuk eğitiminde pasif kalmaları yüzünden annelerin bu görevi üstlendikleri ve bu nedenle rol karmaşası yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi'nin 2004 yılındaki 7. sayısında yayınlanan "Çocuğun Ruhsal Süreçleri Üzerinde Ailenin Etkisi" adlı makâle, Usta tarafından kaleme alınmıştır. Makâle, dünyaya eğitilebilir bir canlı olarak gelen çocuğun biyo-psiko-sosyal gelişim ortamının aile tarafından oluşturulduğu ve çocuğun ruhsal gelişiminde an önemli rolün aileye ait olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

Bakanlığın resmi internet sitesindeki Eğitim Dergisi'nde "Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü" adlı bir makâle yayınlanmıştır. Çelik'in bu makâlesinde

ailenin, özellikle de annenin, çocuğun temel fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşıladığı, anne babanın çocuk için iyi veya kötü ama mutlaka model oluşturduğu savunulmaktadır.

Selçuk Üniversitesi öğretim görevlilerinden Herken ve Özkan'ın birlikte hazırladıkları “Sigara Alışkanlığı ve Anne Baba Tutumu” adlı makâlede çocuk gelişimi, ailenin çocuk gelişimindeki etkisi üzerinde durulmuş ve sigara içme davranışının nedenleri irdelenmiştir. Sonuç olarak; olumsuz anne baba tutumlarının ve sigara içen ebeveynlerin çocuğa olumsuz model oluşturmalarının çocuğun bu kötü alışkanlığı edinmesinde etkili olduğu saptanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Mart 2006'da yayınladığı “Önce Çocuklar Projesi” Kapsamında Gerçekleştirilen 7-19 Yaş Etkili Ana-Baba Eğitimi Çalıştayı ve Çocuk Hazırlık Toplantısı Süreç Raporu'nda, Şubat 2006'da Ankara ve Abant'ta yetkili kurum temsilcileri ve farklı çevrelerden gelen çocuklarla yapılan toplantılar sonucunda; çocukların ergenlik ile ilgili sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerileri görüşülmüş, kurumların projeye katılmak istedikleri görülüp kurumlara hazırlanan çalışma programı gönderilmiştir. UNICEF'in ve AB'nin desteğiyle başlayan bu projeye geleceğin teminatı olan çocukların sağlıklı gelişmeleri, doğru yönlendirilmeleri, şiddet ve istismardan korunmaları için İç İşleri Bakanlığı, Adâlet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Türkiye Barolar Birliği, Devlet İstatistik Enstitüsü, Avrupa Komisyonu, UNICEF, sivil toplum kuruluşları ile ailelerin ve çocukların işbirliği içerisinde olmalarının amaçlandığı duyurulmuştur.

Ankara Mamak Rehberlik Araştırma Merkezi'nde görevli olan Psikolojik Danışman Yaşar Kuzucu'nun 27 Mart 2003 tarihinde katıldığı radyo programında, “Aile İçi Şiddetin Çocuğa Etkisi” konusu ele alınmıştır. Anne baba tutumlarının çocuğu nasıl olumlu ya da olumsuz etkilediğinin anlatıldığı programda görüşler çeşitli kaynaklar ve araştırma sonuçlarıyla desteklenmiştir.

Akşam Gazetesi'nin internet sitesinin 29.06.2003 tarihli Özgür Platform bölümünde, Atatürk Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Altınkaynak'ın "Çocuk Eğitimi Ailede Başlar" adlı makâlesi yayınlanmıştır. Makâlede çocuğun beslenme, bakım, korunma ve sevgi gibi ihtiyaçlarını karşılayan anne babanın, davranışlarıyla çocuğa örnek oluşturdukları, çocuğun kişilik ve kimlik geliştirmesinde etkili oldukları belirtilmektedir.

* Çocuk Edebiyatı ve Okuma Alışkanlığı İle İlgili Olan Çalışmalar

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayınladığı "Türkiye İstatistik Yıllığı 2007" adlı kitapta yer alan "Türkiye Eğitim Harcamaları Araştırması"nda, 2007 nüfus sayım sonuçları baz alınmıştır. Buna göre; 70 535 000 nüfuslu Türkiye'de, 2007 yılı sonunda Halk ve Çocuk kütüphanelerinden yararlanan kişi sayısının toplam 21 138 821 olduğu görülmüştür. Ayrıca 2006 yılında basılan toplam kitap sayısı da 18 bindir. Bu rakamların gelişmiş ülkelerin gerisinde olması, ülkemizde okuma alışkanlığının ne denli az olduğunun göstergesidir.

Gönen, Öncü ve Işıtan'ın, Milli Eğitim Bakanlığı resmi internet sitesindeki Milli Eğitim Dergisi'nin 164.Sayısı'nda yayınlanan "İlköğretim 5.,6.ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi" adlı araştırmalarında toplam 1272 çocuğa 40'ar soruluk anket formları doldurtulmuş ve çocukların okuma alışkanlığı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre; üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin kitap okuma konusunda çocuklarına daha fazla model oluşturdukları, en çok öykü ve roman türlerinin okunduğu, kütüphane sayısının yetersiz olduğu ve kütüphanelerin öğrenciler tarafından daha çok ödev yapmak için kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Çalışma sonunda, ülkemizde çocuklara okuma alışkanlığı kazandırabilmek için bazı öneriler de yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, 6 Aralık 2004 tarihinde yaptığı "Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları" konulu panelin açılış konuşmasında Türk insanının okuma alışkanlığının istatistikî olarak iç açıcı seviyede olmadığını, 70 milyon nüfuslu Türkiye' de 40 milyon insanın hiç kitap okumadığını belirtmiş ve

Milli Eğitim Bakanlığı olarak, hazırlanan ve uygulamaya geçirilen projelerle Türkçe'yi sevdirmeyi ve okuma alışkanlığını geliştirmeyi amaçladıklarını ifade etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı resmi sitesinden ulaşılabilecek olan “Okuma Kültürü Üzerine Bir Araştırma” adlı makâlede, Ayyıldız, Bozkurt ve Canlı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan rastgele seçilen 227 öğrencinin okumaya, kitap türlerine, yazarlara ve yayınevlerine yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmışlardır. Elde edilen verilere göre; öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı seviyelerinin yüksek olduğu, okumaya karşı ilgili oldukları, genellikle öykü ve roman türlerini seçtikleri, daha çok ilgi çekici eserlere yöneldikleri, klasikleri okudukları, ayda en az 1 kere kitapçıya gittikleri, alanları dışında da okumaya meyilli oldukları ortaya çıkmıştır.

Şirin'in başkanlığındaki Çocuk Vakfı'nın Eylül 2006'da yayınladığı “Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi”ne göre; ülkemizdeki okuma alışkanlığı düzeyi oldukça düşük seviyededir.”Niçin okumuyoruz?” ve “Okuyan bir toplum hâline nasıl gelebiliriz?”sorularına cevap vermeyi amaçlayan raporda, nüfusumuzun %88'inin okur-yazar olduğu, İlköğretim 6.sınıftan itibaren OKS'ye hazırlık nedeniyle okuma ilgisinin azaldığı, kızların erkeklerden daha çok kitap okuduğu, gençlerin %70'inin kitap okumadığı, eğitimli ailelerde okuma ilgisinin yüksek olduğu ve Türkiye'de düzenli okuma alışkanlığı oranının binde 1 olduğu gibi çarpıcı sonuçlara yer verilmiştir.

Gönen'in “Dil Gelişiminde Çocuk Kitaplarının Rolü” isimli makâlesi, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi'nin 2005 yılındaki 62. Sayısı'nda yayınlanmıştır. Makâlede dil-edebiyat-insan ilişkisinden bahsedilmiş, çocukların küçük yaşta kitapla buluşturulması gerektiği ve okuma alışkanlığının çocuğun dil gelişimine doğrudan büyük katkılar yaptığı vurgulanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan, Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK imzalı, B.08.0.APK.0.03.01.00/3126 sayılı genelgede, eğitimde Türkçe'nin kullanımına ve öğrencilerin okuma alışkanlıklarına değinilmiş ve özellikle ilk ve orta dereceli okullarda öğrencilerin okuma alışkanlıklarını geliştirmek amacıyla 100 Temel Eser'in okutulması, bunlarla ilgili dramaların ve yarışmaların hazırlanması, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin müfredatlarının 100 Temel Eser ile ilişkilendirilmesi gerektiği belirtilerek ilgili makamlara duyurulmuştur.

Karakuş'un hazırladığı 2006 tarihli "Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Okuma Gelişimine Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde, Ankara'nın Kızılcahamam ilçesindeki 9 okuldan toplam 360 öğrenciye bilgilendirici, öyküleyici ve şiir türlerinde çeşitli metinler okutulup kavramaya yönelik çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu şekilde toplanan veriler ışığında çocuğun okuma becerisinin temelini ailenin attığı, çocuklar için kitap ve metin seçiminde öğretmenlerin ve ailelerinin özen göstermeleri gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Demir'e ait 2006 tarihli (204917 no'lu), "Muzaffer İzgü'nün Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Teması" adlı yüksek lisans tezinde "çocuk, edebiyat, çocuk edebiyatı ve eğitim" kavramları sorgulanmış ve Muzaffer İzgü'nün 65 öykü kitabında yer alan öykülerde "eğitim" temasına yönelik bulgular yorumlanmıştır.

Yukarıda adı geçen yayın, araştırma ve tezlerden başka, çalışma konumuzla ilgili olduğu tespit edilen Dilek Çomaklı'ya ait "Türk ve Alman Ailesinde Kadının Çocuk Eğitimindeki Yeri" adlı yüksek lisans tezine, Canan Er Gazeloğlu'na ait "İlkokul 4.Sınıf Öğrencilerinin Psiko-Sosyal Gelişimine Ana-Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezine, Halise Devrimci Künyeli'nin "İlkokul 5.Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezine, tezlerin yayın izni olmadığından ulaşılamamıştır.

BÖLÜM III

3. Araştırma Yöntemi

3.1. Araştırma Modeli

Bu tezde, literatür taraması ile birlikte betimleme yöntemi model alınmış ve mülâkat(görüşme) yönteminden de yararlanılarak Muzaffer İzgü'nün“ Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki öykülerde işlenen “aile” kavramını çocuk gelişimi yönünden incelemeye ve iletileri saptamaya yönelik nitel bir çalışma ortaya konmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Muzaffer İzgü'nün 1973-2007 yılları arasında kaleme aldığı “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki 19 kitapta yer alan 78 öykü oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, yine bu 19 kitaptaki 78 öykü oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle planlama işlemi yapılmış ve araştırmanın amaçları belirlenmiştir. Ardından araştırma için toplanan verilerin nasıl değerlendirileceği, araştırma süresince hangi yöntem ve tekniklerden yararlanılacağı,

yorumlama işleminin nasıl yapılacağı ve çalışmanın genel bir taslağının hazırlanması üzerinde durulmuştur. Çalışmada yer alan veriler kaynak taraması ile elde edilmiş, bazı kaynaklar için kütüphanelerden ve internet ortamından yararlanılmıştır. Serinin tüm kitapları çeşitli kitabevelerinden tedârik edilmiştir. Bunun yanında Kavcar'ın dile getirmiş olduğu “uzman kişilerle yapılan görüşme” tekniği(Kavcar,2007:155) de kullanılmıştır. Diğer adı “mülâkat” olan bu teknik, Muzaffer İzgü'nün yaşamı, edebiyat ve seriyle ilgili görüşleri ile ilgili olarak yazarın kendisinden bilgi almada kullanılmıştır. Veriler 7.İzmir Öykü Günleri kapsamındaki söyleşide yazara bizzat yöneltilen soruların, alınan cevapların ve yazarın konuşmasının kaydedilmesi ile elde edilmiştir.

Serinin 19 kitabında yer alan 78 öykü için okuma, not alma, ileti çıkarma, değerlendirme işlemleri yapılmıştır. Ardından tüm verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve son olarak yorumlanması işlemleri yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın veri analizi aşamasında önce, araştırmanın evrenini oluşturan 19 kitaptaki 78 öykü taranmıştır. Bunun sonucunda “aile” kavramı yoluyla verilmek istenen iletiler ve bunların başlıkları belirlenmiştir. Ardından başlıklar halinde belirlenen iletilerin öykülerde nasıl verildiği ve öykülerde aile kavramının nasıl işlendiği tespit edilmiş ve yorumlama yapılmış, sonuçlara ulaşılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

4.1.1. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde “Aile” Kavramı

“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisi 19 kitaptan oluşmaktadır. Seride toplam 78 öykü bulunmaktadır. Seride pek çok yönden idealize edilmiş, fakat gerçek hayatla bağlantısı koparılmamış, gerçek yaşamı yansıtan bir Türk ailesi, baş figürü “anneanne” olacak biçimde konu edilmektedir. Baş figür “anneanne” olsa da kişiler ve olaylar küçük torun Metin’in ağzından, onun bakış açısıyla anlatılmaktadır.

Seride Metin adlı çocuğun ailesinin yaşadıkları konu edilmiştir. Bu aile; anneanne Hikmet Hanım, kızı Nebahât Hanım, damadı Fazlı Bey, torunları Oya ile Metin ve kedileri Tekir olmak üzere 6 kişiden oluşmaktadır. Aile bireyleri kedileri Tekir’i çok sever ve ona ilgi gösterirler, bu yüzden onu da ailenin altıncı bireyi olarak sayarlar.

Kentin orta halli semtlerinden birinde, küçük bir mahalledeki Gül Sokak’ta bir apartman dairesinde kiracı olarak yaşayan bu ailede, gün içinde anne ve baba çalışmakta, çocuklar okula gitmekte, anneanne de evde kedisiyle birlikte yalnız kalmaktadır. Çocuklar okuldan döndükten sonra, akşam anne babaları gelinceye değin onlarla anneanneleri Hikmet Hanım ilgilenmektedir.

“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisindeki “aile” kavramını ele almadan önce, seride yer alan aile bireyleri hakkında bilgi vermenin yararlı olacağı kanısındayız.

4.1.2. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Anlatılan Ailenin Bireyleri

Anneanne (Hikmet Hanım): Tüm serideki baş figür olan Hikmet Hanım; eşini kaybettikten sonra kızı, damadı ve torunlarıyla yaşamaya başlamış olan orta yaşlı bir kadındır.

Hikmet Hanım’ın evdeki yeri başkadır ve o, evin vazgeçilmez bir bireyidir. Torunu Metin, anneannesini şöyle anlatmaktadır:

“Gerçekten anneannem evin papatyası, lavantasıydı. Annemin en büyük yardımcısıydı.Sıkıntılı günlerimizde, sofrada hiçbirimizin ağzını bıçak açmıyorken, ne yapar eder, bir konu bulur, bizi güldürmeye çalışır, sıkıntımızı yok etmek isterdi.”(Anneannem Sihirbaz,2007:56)

Gün içinde, kızı, damadı ve torunları evden gidince Hikmet Hanım, kedisi Tekir ve eşi Bahri Bey’in fotoğrafı ile evde tek başına kalır. Anılarıyla yaşayan Hikmet Hanım’ın en çok değer verdiği nesnelere; çoğu zaman karşısına geçip konuştuğu eşi Bahri Bey’in fotoğrafı, eşiyle evlendikleri ilk zamanlarda aldıkları ve artık antika olan gramofon ve içinde bin bir parça eşyanın bulunduğu eski çeyiz sandığıdır. Hikmet Hanım için bu eşyalar çok değerlidir; çünkü bunlar yalnız kaldığında konuştuğu, zaman geçirdiği ve anılarını yaşatan, ona eşini hatırlatan yegâne nesnelere dir.

Hikmet Hanım, ayrıca kedisi Tekir’i de çok sever. Tüm günü Tekir’le geçiren yaşlı kadın, kediyle arkadaş olmuştur. Kimi zaman kızıp yanından kovalasa da Tekirsiz olmaya da dayanamamaktadır. Kedisine bu kadar düşkün oluşuna şaşırınları da tersler: “-Hadi oradan sen de, önüne bak önüne.O kedi değildi benim arkadaşımı, biz onunla konuşurduk, şakalaşırdık, bakkala giderdik, parka giderdik” (Anneannem Dans Kraliçesi,2007:100).

Hikmet Hanım, “hemen hemen tüm öykülerde, yaşlılara özgü alınganlıklarıyla, inatçılıklarıyla neşeli olaylara neden olur. Bazen öylesine yaratıcıdır ki serinin 15. kitabında olduğu gibi bir plastik kova ve Tekir’le sihirbazlık numaraları bile yapar.”Bazı konularda öylesine ayak direr ki, aile

bireyleri olanaksız isteklerine set çekebilmek için ağız birliği edip kandırmaya çalışırlar kadını. Geçkin yaşına rağmen cin gibi olan Hikmet Hanım için bu hileleri sezme hiç de zor olmaz. İşte o zaman küser. Zaman zaman mızızlanıp yıllar önce yitirdiği eşinin duvardaki fotoğrafıyla dertleşir. Ama yine de içi bir evlât kadar sevdiği damadı, kızı ve torunları için titrer” (Kuzu ,2005: 235)

Hikmet Hanım, tüm sevimliliğine rağmen oldukça inatçı ve dediğim dedik bir kişidir. Bu yönüyle aile bireylerini zaman zaman çileden çıkarır.”Anneannem bir şeyi kafasına koydu muydu, mutlaka onu gerçekleştirir.”(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:64) cümlesiyle başlayan “Anneannemin Guguklu Saati” adlı öyküde Hikmet Hanım, kendine bir guguklu saat almak ister.Damadının ve kızının karşı çıkmasına rağmen Hikmet Hanım, ne yapar eder, sonunda kendine bir guguklu saat alır.

Evdeki bireylerin hepsini çok seven, her biri için ayrı sürprizler hazırlayıp çeşitli fedakârlıklar yapan Hikmet Hanım’ın, yine de ailede en iyi anlaştığı kişi küçük torunu Metin’dir. Metin, anneanesiyle sürekli uğraşan, onunla şakalaşan, ablası Oya ile anneannesine ara sıra kızan anne babasının aksine, anneannesinin her yaptığına hoşgörü ile bakan, anneannesinin anılarını dikkatle dinleyen, zamanın çoğunu onunla geçiren ve pek çok yönden anneannesine hayran olan kişidir. Metin anneannesine en yakın aile ferdidir ama o bile bazen Hikmet Hanım’la ilgilenmez. Bunun kimi zaman farkına varan Metin, durumu şöyle itiraf etmektedir:

“-Evde en yaşlı anneannemdir. Hepimiz onu çok severiz. Ama hiç onunla birlikte olmayız...Yalnız yemeklerde onunla birlikte oluruz.Diğer zamanlar o yalnızdır, odasında, koltuğunda, yatağında her zaman yalnızdır. O bize bir şey sorunca, dersimiz var ders çalışıyoruz deriz. Anneannem anneme bir şey sorsa, annem, işten geldim yorgunum, der . Babama bir şey sorsa, dinlemez, hı hı der, başını sallar. Anneannem de ne yapsın, hep Tekiriyle konuşur, her şeyi Tekirine anlatır. Anneannem çok masallar bilir, ama biz onun masallarını dinlemez, televizyon izleriz. Anneannemin başından çok şeyler geçmiştir, deneyimlidir, ama biz onun deneyimlerini dinlemez, müzik dinleriz...Beni azıcık parka götürün, dese, aman parkta ne varmış deriz...Oysa biz küçükken bizi parka götüren odur, salıncaklara bindiren odur, düşüp dizimizi kanattığımızda, kanımızı dindiren odur. Biz onun bir parçasıyız ama, biz o parçadan hep ayrı dururuz”(Anneannem Askere Gidiyor,2007:124).

Hikmet Hanım çok dışadönük, sosyal bir tip olmasa da onun da arkadaşları vardır. En çok görüştüğü arkadaşı yan apartmanda, yine Hikmet Hanım’ın

yaşlarındaki Müzeyyen Hanım'dır. Hikmet Hanım ile Müzeyyen Hanım çok iyi anlaşılır. Bir araya geldiklerinde bol bol eskilerden söz açıp ağlaşırlar. Fakat bu ağlamadan rahatsızlık duymazlar, tersine ağlayıp rahatladıklarını söylerler. Hikmet Hanım'ın, şehrin diğer ucunda oturan Rûkiye adlı bir çocukluk arkadaşı da vardır. Seyrek de olsa Rûkiye Hanım'la görüşen Hikmet Hanım, arkadaşının ailesinin tavırlarından çok rahatsız olur ve kendi ailesinin kıymetini bir daha anlar. Torunu Metin'le her üç ayda bir maaşını almak için bankaya gelen Atiye Hanım'la arkadaş olmuştur. Kimi zaman Atiye Hanım'ı bankada göremeyince üzülür.

Hikmet Hanım'ın bilgili ve sevimli oluşu, mahalle esnafıyla da iyi iletişim kurmasını sağlamıştır. Bakkal Mustafa, Manav Hilmi Bey, kasap ve Sütçü Ahmet Bey bu yaşlı kadına saygı duymakla beraber, ara sıra muziplik olsun diye onu kızdırmaya çalışırlar.

Metin: Evdeki küçük torun olan Metin, vaktini anneanneyle en çok geçiren kişidir. Metin sevecen, hoşgörülü ve uslu bir çocuktur. Ailesinin ekonomik durumunu bilir ve aşırı isteklerde bulunmaz. Anneannesinin yemeklerine bayılır. Eve gelince yemek yiyip ödevlerini yapar, ödevlerinde bazen anneannesinden fikir alır. Anneanesiyle yaptığı tüm ödevler öğretmeni tarafından beğenilir ve sınıfta sergilenir.

Metin mahalledeki ve sınıftaki arkadaşlarıyla iyi geçinir, hata yaptıklarında onları uyarır.

Akşamları evde anne babasıyla oturup televizyon izlemeyi seven Metin, çoğu gece anneannesinin masallarıyla uyur. Zaten anneannesinin odasına en çok ve en rahat girebilen Metin'dir.

Oya: Evin büyük çocuğu olan Oya, lisede(daha sonra üniversitede) okumakta ve sınavlarına hazırlanmaktadır. Bu nedenle, akşamları çoğunlukla ders çalışır. Oya

anneannesini çok sever ve onunla çok uğraşır. Bazen onu kızdırana kadar şakalar yapar ama Oya, anneannesinin kızmasına hiç dayanamaz. Aile bireyleriyle iyi ilişkiler içinde olan Oya, ev işlerine yardım eder. Kardeşi Metin gibi o da iyi kalpli biridir. Fakat olaylarda Oya, hep ikinci planda kalan silik bir kişilik olarak görülmektedir. Seride Oya'nın olayların akışında bir etkisi bulunmamakla birlikte, yine tamamen Oya'nın hâkim olduğu ya da ön plana çıktığı bir öykü bulunmamaktadır.

Oya, anneannesini çok sevse de Hikmet Hanım'ın Oya'ya yaklaşımı çok sevgi dolu görünmemekte, hatta Hikmet hanım'ın Oya'ya karşı Metin'i kayırdığı görülmektedir. Metin'in her şakasına, nazına katlanan Hikmet Hanım, Oya'nın şakalarına katlanamamakta ve yüzünü asmaktadır. Bu durumdan Hikmet Hanım'ın torunları arasında bir ayrımcılığa gittiği ve Metin'i ayrıcalıklı bir yere oturttuğu, dolayısıyla özellikle ataerkil toplumlarda yaygın olan cinsiyet ayrımcılığını fark etmeden yaptığı sonucu çıkarılabilmektedir. Bu sonuç Türk toplumu gibi ataerkil toplumlarda “erkek” cinsiyetinin öne çıkması ve “erkek” evlâdın üstün tutulması durumuyla bağdaşmaktadır. Örneğin; “Kabak Tatlısı” öyküsünde bu durum oldukça belirgindir. Kendisinin pazardan aldığı 9,5 kg'lık kabakla ilgili şakalar yapan Oya'ya karşı Hikmet Hanım, farklı bir tavır sergilemektedir.

(Hikmet Hanım, torunu Metin'e:)

“_ A çocuk kabak çekirdeği niye diyorlar, kabağın içinden çıktığı için. Ama ablana bir tane bile vermeyeceğim. Oh bir güzel oturur ikimiz çinteriz...”(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:88) ve

“_Onlar olmuş, balkonda kuruyor, yarın tuzlayıp kavuracağım,ders çalışırken yersin. Ama ablana vermeyeceğim.”(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:96) biçimindeki diyaloglardan da Hikmet Hanım'ın-şaka yollu ya da değil-torunu Oya'yı dışlayan, Metin'i ise kollayan bir tavır içinde olduğu görülmektedir.

Yine “_Ay şu kızın dediğine bakın? Senin derslerin ağırlaştı yine galiba. Dersler ağırlaşınca anlayışın kıtlaşıyor...”(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:66) ve

“Anneannem ablama ters ters baktı.”(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:67) sözlerinde de Hikmet Hanım’ın ters denebilecek yaklaşımı görülebilmektedir.

Nebahât Hanım: Hikmet Hanım’ın kızı olan Nebahât Hanım çalışan bir kadındır. Sabah erkenden işe gider ve akşam geç saatte eve gelir. Genellikle yorgundur. Akşam yemeğinden sonra eşiyile karşılıklı kitap okumayı sever. Genellikle iyi ilişkiler içinde olduğu annesine karşı bazen yorgun olduğu için ilgisiz ya da ters davranır. Çocuklara iyi bir eğitim vermeye ve iyi bir gelecek sağlamaya çalışır. Çocuklarına karşı eşiyile eşiyile ortak tavır takınır. Nebahât Hanım’ın da-kızı Oya gibi-öykülerde geçen olaylarda büyük bir etkisi olmadığı gibi, olaylarda genellikle ikinci planda kaldığı görülmektedir.Ayrıca Nebahât Hanım’ın çoğunlukla annesinin çılgınca sayılabilecek davranışlarına mantıkla yaklaşır karşı çıktığı ama Hikmet Hanım’ın kızını hiç dinlemediği görülmektedir.

Fazlı Bey: Hikmet Hanım’ın damadıdır. Eşinin annesiyle aynı evde oturmaktan rahatsız olmaz. Tam aksine Hikmet Hanım’ı annesi gibi sever ve onunla yaşamaktan mutludur. Hikmet Hanım’ın birçok isteğini yerine getiren Fazlı Bey pek çok konuda da Hikmet Hanım’a destek olur. Hikmet Hanım için yapılan sürprizlerde oğlu Metin’le başrolüdür. Bütün gün çalışıp eve yorgun gelen Fazlı Bey çocuklarıyla da ilgilenmeyi ihmâl etmez. Kooperatiften ev almak için bütçe hesapları yapıp durur. Araba alma, tatil, vb konularda karar almadan önce aile bireylerine danışır, ama sonunda kafasındaki kararı uygular. Dürüst, iyi niyetli, saygılı bir kişidir.

Tekir: Evin şirin ve uysal kedisidir. Gün boyunca Hikmet Hanım’la kalıp onun konuşmalarını dinler. Dinlemese de Hikmet Hanım onun dinlediğini ve kendisine cevap verdiğini düşünür. Tekir sevecen, uysal ve uslu bir kedidir. Zaman zaman ortadan kaybolup evdekileri telaşlandırır da sonunda mutlaka eve geri döner. Öykülerde Hikmet Hanım’ın yoldaşı ve hayvan sevgisinin sembolü olarak görülmektedir.

4.1.3.Öykülerde Yer Alan Aile Bireylerinin İlişkileri ve “Aile” Kavramının İşlenişi

“Annesi çalışan çocukların, sınıf içi davranışlarda silik ve çekingen oldukları, okul başarılarının düşük olduğu gözlenmiştir. Annenin yorgunluğu, ilgisizliği başarısızlıkta rol oynamakta, çocuk eve dönünce okul durumunu anlatacağı anneyi karşısında bulamamakta ve yeterli ilgiyi göremeyince başarısız olmaktadır.”(Özensel,2004:81)

Anneannem serisinde ise Metin’i okuldan geldiğinde anneannesi Hikmet Hanım karşılamakta, ona yemeğini hazırlamakta ve onunla ilgilenmektedir. Anneannesi ile arkadaş gibi olan Metin, gün içinde olanları onunla paylaşmakta ve annesinin yokluğunu pek hissetmemektedir. Annesinin yokluğunu çok hissetmeyen ve aile içinde mutlu olan Metin, okulda da başarılıdır.

“...Pazartesi günü okulda yazılı anlatım dersimizde bu masalı yazdım. Öğretmenimiz de arkadaşlarım da çok beğendiler. Okulun duvar gazetesinde yayımlanmasına karar verdiler.”(Anneannemin Bebeği,2006:108) şeklindeki bölüm de Metin’ in başarılı bir öğrenci olduğunu göstermektedir.

“Baba, çocuğun kişiliğinin gelişiminde özdeşim modeli olması sebebiyle büyük önem taşır. Babaların uygun davranış konusundaki tavırları daha belirginse, bu davranışlar arasında kesin çizgiler çizmişlerse, kız ve erkek arasındaki davranış farklarını oluşturma ve güçlendirmedeki rolleri anneninkinden daha önemli yer tutar” (Özensel,2004 : 81).

Serideki öykülerde baba Fazlı Bey’in çocukları, özellikle de oğlu Metin için iyi bir özdeşim modeli olmaya çalıştığı görülmektedir. Fazlı Bey çalışkandır. İşten döndüğünde, zamanını dikkatlice kullanıp dinlenme esnasında kitap okumakta ve kitap okuma alışkanlığı kazandırma yönünden çocuklarına örnek olmaktadır. Ayrıca tatile gitme, hediye seçme, sürpriz yapma, araba alma vb. konularda aile bireyelerine danışarak aile içi demokrasiyi basit şekilde uygulayan Fazlı Bey, bu yönüyle de çocuklarına model oluşturur.

Fazlı Bey'in Hikmet Hanım'a saygılı ve sevecen davranışları da örnek oluşturmaktadır. Fazlı Bey, Hikmet Hanım'ın çocuksu davranışlarını, garip isteklerini hep hoşgörüyü karşılar. Çoğu zaman onun tarafını tutar ve yaşlıların çocuk gibi olduklarını, onlara karşı sevgi, saygı ve hoşgörüyü elden bırakmamak ve onlarla ilgilenmek gerektiğini sık sık ailesine hatırlatır. Bu davranışları da çocuklarına kazandırır. Öyle ki Anneannemin Gramofonu adlı kitapta Hikmet Hanım'ı üzgün gören çocuklar ve anne babaları, Hikmet Hanım için doğum günü hazırlarlar. Hikmet Hanım çok sevinir ve ağlar; çünkü tüm aile bireyleri kendisiyle ilgilenmiştir.

“-Aman anne! N'oldu ki, niçin ağlıyorsun? diye sorduk.

Bize demesin mi:

-Yaş günüm yapıyor, ben ağlamayayım da, kim ağlasın! diye.”(Anneannemin Gramofonu,2008:50)

Uzmanlara göre; çocuğun küçük yaşta annesinden (çalışma, ölüm, vb nedenlerle) ayrılması çocuğun psikolojisini olumsuz yönde etkiler. Anne yokken çocuğa bakacak olan özellikle bayan yardımcıların çocuğun dilsel ve motor gelişiminde yeterli olmadıkları, çocukların dikkatsizlik sonucu çeşitli kazalara ve bazen de süistimallere uğradıkları bilinmektedir. Bu yüzden bu bakımın çocuğu sevebilecek, çocukla arasında kan bağı olan kişilerce verilmesi önerilmektedir. Büyükanne ve büyükbabalar bu dönemde devreye girmektedirler. Onlar çocuk sahibi olma konusunda deneyimsiz olan genç anne babaya deneyimlerini aktarırlar, ayrıca sevgi ve kan bağıyla bağlı oldukları çocuğun her türlü bakımı ve gelişimiyle de yakından ilgilenirler. Öykülerde de anneanne Hikmet Hanım'ın çocukların bakımını ve sorumluluğunun bir kısmını üstlendiğini görmekteyiz. Nebahât Hanım ve Fazlı Bey bütün gün çalışmaktadırlar. Çocuklarla, özellikle Metin'le ilgilenme işi de Hikmet Hanım'a kalmaktadır. Ama o, bu durumdan hoşnuttur; hatta tüm gün yalnız olduğundan çocukların gelişini dört gözle beklemektedir. Onlara birbirinden lezzetli ve sağlıklı yiyecekler, ilginç sürprizler hazırlar. Metin'in ödevlerine yardım eder ki bu ödevler öğretmen tarafından hep çok beğenilir.

“Her ne kadar ülkemizde artık geniş aile yerini ana-baba-çocuktan oluşan çekirdek aileye bıraktıysa da, hâlâ yer yer büyüklerin otoritesine dayalı geleneksel aile anlayışı geçerliliğini korumaktadır”(Yavuzer,2002:43). Serideki ailede de bu durum görülmektedir. Büyükanne ve büyükbabaların bazı durumlarda, anne babalara çocuk eğitiminde fazla müdahale ettikleri ve bağımlı bir aile oluşturdukları, bu nedenle de ailede sorunların çıktığı bilinmektedir. Muzaffer İzgü, “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisinde ara sıra sorun çıkaran, buna karşın ailenin en canlı siması olan, çocuklarla ilgilenen, onlara her gün yeni bir şey öğreten, gelenekleri yaşatan bir büyükanneyi kahraman olarak seçmiştir. Bu ailedeki anneannenin de kimi zaman ailenin diğer bireylerini rahatsız eden davranışları olmaktadır. Örneğin; Metin, serideki pek çok öyküde anneannesinin inatçılığından yakınmaktadır. Bu yakınmalardan biri de şu şekildedir:

“Anneannem bir şeyi kafasına koydu muydu hani kafa kurutmak diye bir deyim vardır ya, aynı öyle işte, insanın kafasını kuruturdu. Anneannemin ya o istediği şey bulunacak, ya da her gün onun sorularına razı olacaksın.”(Anneannem Cankurtaran,2007:19)

Dediğim dedik bir kişiliğe sahip olan Hikmet Hanım, zaman zaman fark ettirmeden de olsa toruna Metin’e kimi konularda baskı yapmaktadır. Anneannesine karşı gelemeyen Metin, çaresiz söz dinleyen “iyi çocuk” olmak durumundadır. Hikmet Hanım’ın aklına eseni mutlaka yapması ve aile bireylerinin uyarılarına kulak asmaması, ailenin diğer bireylerinin artık şaşırmadığı olağan bir olay haline gelmiştir. Örneğin;”Doğum Günüm” adlı öyküde Hikmet Hanım, hiç beklenmeyen bir anda torununun sınıfına girer ve tüm sınıfı Metin’in doğum gününe davet eder. Tüm sınıfı nasıl ağırlayabileceklerini düşünen ve oldukça kaygılanan Metin, anneannesinin bu davranışıyla ilgili olarak “...Anneannem mutlaka bunu ne anneme danışmıştır, ne de babama. Otururken birden karar verip okulun yolunu tutmuştur.”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:43) şeklinde yorum yapar.

“_Benim gol atacağı mı nereden biliyorsun anneanne?
 _Atacaksın Metin...
 _Ya atamazsam anneanne?
 _O zaman yanıma anneanne diye gelme...”(Yaşasın
 Anneannespor,2006:88)

Yukarıdaki diyalog Hikmet Hanım ile torunu arasında, torunu Metin’in de oynayacağı maç öncesinde geçmektedir. Hikmet Hanım bu konuşmada torununu motive etmeye çalışmaktadır. Fakat burada motivasyon sağlamaktan çok, çocuğa uygulanan bir baskı söz konusudur. Başarısız olacağından korkan çocuğa, anneanne; ”O zaman yanıma anneanne diye gelme” diyerek onu sevgisinden mahrum bırakacağını sezdirmekte ve başarısızlığının kabul edilemeyeceği mesajını vermektedir. Oysa “sevgiden mahrum bırakma” çocuğun ruhsal gelişimi açısından oldukça olumsuz bir davranış biçimidir.

“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” serisi 7-11 yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir. Bu yaş grubunda, hem kızların hem de erkeklerin fiziksel gücü ve el becerileri artar. Bu dönem çocuklarının özelliklerini iyi bildiği görülen Hikmet Hanım da el becerileri ve spor faaliyetlerinde torunlarına hem örnek hem de destek olmaktadır. Örneğin; Anneannemin Konuk Kedisi kitabındaki “Şişe Dibi Lahmacun” adlı öyküde Hikmet Hanım, torunları sokak satıcılarından yiyecek almasınlar diye evde lahmacun yapmaya karar verir. İki torunu da hamur açmada ve lahmacunu pişirmede ona yardım ederler. Hikmet Hanım, lahmacun bahanesiyle hem çocuklara ev yapımı yiyeceklerin yenmesi gerektiği düşüncesini aşılır, hem onlara sorumluluk ve dayanışmayı öğretir hem de el becerilerinin gelişimine katkıda bulunur.

Hikmet Hanım ayrıca parklarda yürüyüş yapmanın, bahçe işleriyle uğraşmanın, bisiklete binmenin; kısacası sporun ne kadar güzel bir uğraş olduğunu torunlarına gösterir. Yaşasın Anneannespor adlı kitapta Hikmet Hanım, hiç bilmediği hâlde futbolu televizyondan öğrenir, torunu ve arkadaşlarının takımını çalıştırır ve takımın kazanmasını sağlar. Hikmet Hanım, çalıştırdığı çocuklara sporun, beslenmenin ve temizliğin ne kadar önemli olduğunu aşılamaaya çalışır:

“- Çocukların uykularına, yiyeceklerine, temizliklerine dikkat edin, diye anneleri babaları uyarıyordu. Sporun ilk koşulu bunlardır...”(Yaşasın Anneanespor,2006:106)

Sporla centilmen olmanın gerekliliğini de sürekli vurgulayan anneanne, sadece takımdaki çocukları değil, tüm mahalleyi de sportmence davranma konusunda uyarır:

“- Sporda önemli olan yenmek değildir.Yenilebiliriz de, ama yenince öyle ne oluyor, bağırmlar,çağırmlar...”(Yaşasın Anneanespor,2006:113)

Bu şekilde gerek torunu ve arkadaşlarına gerekse çevredekilere sportmence davranışı öğretmiş olur. Torunu bu davranışı kazandığından gelecekte de sportmence davranacaktır.

Serideki ailenin tüm bireyleri doğa sevgisine ve bilincine sahiptirler. Bunun ilk kanıtı, evde besledikleri Tekir adlı kedidir. Ailenin ve özellikle Hikmet Hanım'ın Tekir'e olan sevgisi ve düşkünlüğü serinin tüm öykülerinde yer almaktadır. Fakat hayvan sevgisi ağırlıklı olarak Anneannemin Konuk Kedisi, Anneannem Hayvanlar Arasında, Anneannemin Güllü Yorganı, Apartman Kuzusu ve Anneannem Cankurtaran kitaplarında görülmektedir. Hayvanları çok seven Hikmet Hanım, onlara mutlaka birer ad bulur. Ev ya da sokak hayvanı olmalarına aldırmadan onların bakımını üstlenir. Tabi bu konuda en büyük yardım ve desteği, torunu Metin'den almaktadır. Zaten Metin'in de hayvanları bu kadar sevmesindeki en önemli etken; anneanesi Hikmet Hanım'dır.

Anneanne Hikmet Hanım'ın doğa sevgisinin ve bilincinin ön plana çıktığı öyküler; “Ağustos Böcekleri”, “Anneannemin Erikli Bahçesi”, “Kelebekler Yasemine Konar” ve “Konuk Kuş” tur. Bu öykülerde ağaç dikmenin yararları, çevremizdeki bitki ve hayvanlara karşı duyarlı olmanın önemi, giderek artan çevre kirliliğinin yaşamımıza etkileri üzerinde durulmaktadır. Örneğin; Metin ağustos böceklerinin sesini duyabilmek için anneanesiyle parka gider. Fakat çevre o kadar

gürültülüdür ki böceğin sesini duyamazlar. Park bekçisi de iki yıldır ağustos böceklerinin gelmediğini söyler. Böylece Metin, gürültü kirliliğinin nelere sebep olduğunu öğrenir.

Aile çocuğu yaşama hazırlamak ve yaşamın gerçeklerini göstermek sorumluluğu taşır. Metin'in ailesi de (özellikle Hikmet Hanım) çevre sorunlarını açık bir biçimde çocuklarına gösterir. Serinin 2.kitabı olan Anneannemin Gramofonu'nda yer alan "Anneannemi Kuma Gömdük" öyküsünde Hikmet Hanım, kızı ve damadını zorlayarak ailece denize gitmelerini sağlar. Hafta sonu zorlu bir yolculuktan sonra plaja giden aile, oturacak yer bulamaz. Bir şekilde yerleştikten sonra anneanneyi gömmek için kum ararlar ama kumların satıldığını görürler. Üstelik bu kumlar çivi, böcek ve inşaat malzemeleri ile doludur. Çocuklar da bu vasıtaıyla çarpık kentleşmenin yarattığı çevre katliâmıyla yüzleşmiş olurlar.

Aile; özellikle 7-10 yaş grubu arasındaki çocukların mantıklı ve soyut düşünmeye başladıklarını göz önünde tutup demokratik bir ortamda genel sorunlardan çocukları da haberdar etmeli ve gerektiğinde onların da görüşlerini almalıdır. Çünkü bu yaş grubundaki çocuklarda güçlü bir kabul edilme ve değerli olma arzusu görülür. Seride yer alan öykülerde ailenin reisi Fazlı Bey ile eşi, aile içi demokrasiyi gerçekleştirmeye çalışırlar. Örneğin; çocuklar, kooperatif için aidat ödediklerini, ekonomik durumlarının çok iyi olmadığını bilirler ve anne babalarının onları sağlıklı ve ucuz yiyeceklerle beslemelerini, tatile gidememelerini anlayışla karşılarlar. Metin, bu durumu şöyle açıklar:

“...Babamın, annemin gelirleri fazla değildi. Geçiniyorduk, evimizin kooperatif borcunu ödüyorduk. Ablam üniversitede okuyordu...”

Anneannem de üç aylığını alınca, bize hediyeler alırdı, gerisini anneme verirdi.

— Ben ne yapacağım kızım parayı, derdi.”(Anneannem Sihirbaz,2007:16)

Demokratik olmaya çalışan bir baba olan Fazlı Bey, araba alma düşüncesini ailesine açar ve tüm aile birlikte bu kararı destekler. Ya da oğlu Metin'e teleskop almak istediğini fakat ucuz olanların arızalı çıkacağından korktuğunu belirtir ve

kararı Metin'e bırakır. Babasının bu davranışları karşısında Metin, kendini değerli hisseder. Ama Metin'in tek başına karar vermesi çok ender görülür.

Ebeveynler çocuktaki paylaşım duygusunu desteklemelidirler. Yoksa çocuk, gelecekte bencil ve sosyal işlerinde başarısız bir birey olur. “Anneannem” serisinde ailenin paylaşımına ne kadar önem verdiği görülmektedir. Örneğin; Anneannem Dans Kraliçesi adlı 9.kitaptaki “Doğum Günüm” adlı öyküde Hikmet Hanım, Metin'in tüm arkadaşlarını Metin'in doğum gününe davet eder. Pasta ve limonata tüm çocuklara, öğretmene, hatta mahallenin manavına ikram edilir. Anneannemin Erikli Bahçesi adlı 5.kitapta apartman bahçesine dikilen sebze fidanları çocuklar arasında paylaştırılır ve sebze dikmenin zevkini tüm çocuklar birlikte yaşarlar .Anneannemin Bebeği adlı kitaptaki “Dondurma Çiçeği” öyküsünde Hikmet Hanım, torunu Metin'e evde sağlıklı dondurma yapmayı teklif eder ve yapılan dondurmalar Metin ve arkadaşları arasında paylaşılır.Anneannemin Cep Telefonu adlı kitaptaki “Anneannem Sürpriz Yapmayı Çok Sever” adlı öyküde de yine Hikmet Hanım, Metin'in tüm sınıf arkadaşlarına kısır ve ayran dağıtır. Paylaşmanın yanında sağlıklı ve temiz yiyeceklerle beslenmenin önemini de anlayan Metin, dışarıdan hiç yiyecek almaz. Evde annesinin ve anneannesinin yaptıklarını sever, çünkü; sağlıklı olanın bunlar olduğunu öğrenmiştir.

7-10 yaş grubundaki çocukların çeşitli öyküler, dergiler, çeşitli araç ve makinelerin nasıl yapılacağını anlatan kitaplarla okumaya yönelik ilgileri artar. Çocukların bu ilgisini, onlara örnek olarak “okuma alışkanlığı”na dönüştürme sorumluluğu yine aileye düşmektedir.

“Çocukların gözlem yeteneği çok iyidir. Çevrelerinde gelişen tüm olayları dijital bir kamera gibi beyinlerine kaydederler. Özellikle anne babalarından gördükleri ve her şeyi tüm detaylarıyla kodlarlar...” (Baran,2007:179)

Bu nedenle ebeveynler, okuma alışkanlığı kazandırırken çocuklarına iyi örnek teşkil etmeye çabalamalıdır.

“Okuma ilgisinin oluşumunda ailenin sosyo-ekonomik durumunun dışında, anne ve baba modelinin rolü büyüktür.Çocuğa kitabı elinde tutabileceği yaştan itibaren bu fırsatı veren ve çocuğun yanında kitap okuyarak olumlu bir model oluşturan anne ve baba, okuma ilgisinin gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunur”(Yavuzer,2002:158).

Seride üzerinde durulan ailede de, anne ve baba her akşam, işten gelip yemek yedikten sonra, dinlenme amacıyla salonda kitap okurlar. Anne babanın düzenli olarak yerine getirdiği bu davranış çocuklarını da etkilemektedir. Çünkü Metin, pek çok öyküde kendisinin ve ablası Oya'nın kitap okuduğundan bahsetmektedir. Bu ailede, ana-babayla birlikte kitap okumayı özendiren diğer bir kişi de Hikmet Hanım'dır. Anneannemin Bebeği kitabındaki “Anneannem Yemeği Yaktı” adlı öykü tamamen bu davranış üzerine kurulmuştur. Torunu Metin'in salonda bir kitabını bulan Hikmet Hanım kitabı şöyle bir incelerken beğenmiş, bir türlü elinden bırakamamış; hatta bu yüzden yemeği bile yakmıştır. Yemeğin yanmasından şaka yollu, kitabı sorumlu tutan torunlarına şöyle der:

“- Ama romanın suçu ne? Roman çok güzeldi ...Ay ne güzel anlatıyor yazar...Bir an okurken dalıverdim kendi çocukluğuma gittim...Burayı, bu evi, ocaktaki taze fasulyeyi unuttum...Kendime geldiğimde, yani romanı bitirdiğimde, bizim çelik tencere teneke tencere olmuştu.” (Anneannemin Bebeği,2006:86)

Yine aynı öyküde, kitap okuma alışkanlığını kazandığı görülen Metin, dersleri bitince kitap okuduğunu, arkadaşlarıyla kurduğu kitap kulübünden kitap aldığını ve arkadaşlarıyla değiş-tokuş yaptığını anlatır. 7-11 yaş grubunda kulüplere katılmak son derece popülerdir. Metin'in kitap kulübü de buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca 19.kitaptaki “Anneannemin Kar Kızı”adlı öyküde, “kitabın önemi” şöyle vurgulanmaktadır:

“Kitap okumak, yani şiir, roman, öykü okumak çok önemli. Okuldaki öğrenilenler bilgidir.Ama şiir, öykü, roman duygularımızın gelişmesini sağlar.Ve kitaplar insana düşünmesini öğretir.Düşünen insan değişir, yöresindekileri de değiştirir.Kitap okuyan insan her şeyde başarılıdır.”(Anneannemin Kar Kızı,2007:30)

7-11 yaş grubundaki çocuklarda belli bir benlik duygusu oluşur ve sosyal olarak kabul görme, arkadaşlıklar ve başarı tecrübeleri önem kazanmaya başlar.

Çocuklar arasında gizli kodlar, ortak uydurma diller ve özel şifreler arkadaşlık bağlarını güçlendirmek için kullanılır.

Serideki öykülerde de “arkadaşlık” kavramı çok çeşitli biçimlerde görülmektedir. En önemli arkadaşlık ilişkisi, Metin ile anneanesi arasında yaşanandır. Kuşak çatışmasının yaşanmadığı bu arkadaşlık ilişkisinde anneane de torun da birbirini en iyi anlayan kişilerdir. Metin’le Hikmet Hanım arasındaki ilişkinin en belirgin olarak ele alındığı öykü, Anneannemin Konuk Kedisi adlı 14.kitaptaki “Anneannem Hastanede”dir. Bu öyküde Hikmet Hanım rahatsızlanır ve hastaneye yatırılır. Onun evdeki yokluğunu en çok Metin hisseder ve anneanesini şöyle anlatır:

“_ Ben de onu özledim. Anneannemi özledim.O benim anneannem değil ki , arkadaşım, oyun arkadaşım , masal arkadaşım , öykü arkadaşım , kahkaha arkadaşım, macera arkadaşım. “(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:98)

Seride ön plana çıkan diğer bir arkadaşlık da Tekir ile Hikmet Hanım arasındadır. Özellikle “Anneannemin Kuyruklu Yıldızı”,”Anneannemin Konuk Kedisi”,”Anneannem Bulutları Boyuyor” ve “Anneannemin Güllü Yorganı” adlı kitaplarda Hikmet Hanım’ın Tekir’e olan sevgisi ve düşkünlüğü daha ön plandadır. Hikmet Hanım, Tekir’e özel yiyecekler hazırlar, onu yıkar, ona patikler ve hırkalar örer. Anneannem Dans Kraliçesi adlı kitaptaki “Tekir Anneanneme Küstü” adlı öyküde, ailenin yeni evlerine taşınması esnasında Tekir ortadan kaybolur. Her yerde ağlayarak kedisini arayan anneane; ”Bulun benim Tekir’imi, bulun benim arkadaşımı.”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:99) diyerek Tekir’le olan arkadaşlık ilişkisini dile getirir.

Serideki öykülerde; sık sık “anneannenin arkadaşları”ndan bahsedildiğini görmekteyiz. Hikmet Hanım’ın yakın komşusu Müzeyyen Hanım, çocukluk arkadaşı Rûkiye Hanım ve bankadaki kuyruk arkadaşı olan Atiye Hanım’la olan dostlukları örnek olarak verilebilir. Yaşıtı olan kişilerle dostluklarında da çok şey paylaştığını gördüğümüz Hikmet Hanım, adı geçen bu kişilerle sık sık geçmişi anar, eskilere

döner. Geçmişini yaşayabileceği yegâne kişiler olan bu yaşlı kadınları da bu yüzden çok sever.

Hikmet Hanım; ayrıca mahalledeki komşularla, Bakkal Mustafa, Manav Hilmi Bey ve kasapla da iyi ilişkiler içindedir. Öyle ki, 8.kitap olan “Yaşasın Anneannespor”da, Bakkal Mustafa’nın da Hikmet Hanım ve çocuklara büyük faydası ve desteği olur.

“Bir akran grubuna uyum sağlamak ve yeterli sosyal becerilere sahip olmak, çocuğun yüksek benlik saygısına ulaşmasında oldukça önemli bir yer tutar”(Akt.Yavuzer,2000:28). Seride Metin’in de çeşitli arkadaşlıklar kurduğunu görüyoruz. Metin, mahallede Ufuk, Seher, Lâle, Ömer ve Erol’la arkadaşlık eder. Sınıftaki tüm arkadaşlarını sever. Metin, mahalledeki Kaan, Akın, Nuri ve Ali’yle futbol takımı kurar ve zafere ulaşmak için, anneannesinin de desteğiyle, arkadaşlarıyla didinir durur. Metin’in arkadaşlarının genelde erkek olduğu görülmektedir. Çünkü; 7-11 yaş grubundaki çocukların karşı cinsiyetten akranlarına yönelik ilgileri artsa da, en iyi arkadaşları çoğunlukla aynı cinsiyetten olur.

Fakat, Metin’in kız arkadaşları da vardır. Örneğin, anneannesiyile bisiklet binerken onlarla gelen Selin ve apartman bahçesine fidan dikerken yardım eden diğer kızlar... Metin, en çok sevdiği kız arkadaşlarını ise “Serap arkadaşımı çok seviyorum ama İpek arkadaşımı da çok seviyorum. İkisi de kitap okumayı çok seviyorlar, onlarla kitaplarımızı değiştiriyoruz.”(Anneannemin Kar Kızı,2007:53) sözüyle anlatır.

“Aile, toplumun ayrılmaz bir parçasıdır ve doğası gereği toplumun sosyal yapısından, değerlerinden, kurallarından vb. etkilenir.”(Kâğıtçıbaşı,1990:63) ve bunları çocuğa aktarır. Çocuğa aktarılan değerlerden biri vatan-millet bilinci ve sevgisidir. Serinin 19.kitabı olan “Anneannemin Kar Kızı”nda yer alan “Fener Alay” adlı öyküde bu bilincin aşılandığı görülmektedir. Hikmet Hanım, fener alayına gitmek ister ve torununa geçmişteki törenleri şöyle anlatır:

“_Öyle coşkulu öyle coşkuluyduk ki Metin, biz bir marş söylerken Türkiye de bizimle söylüyor, biz rap rap diye yürürken Türkiye de bizimle birlikte yürüyor sanırdık. Zaten evlerde kimseler kalmazdı ki, yediden yetmişe tören alanına koşarlardı.”(Anneannemin Kar Kızı,2007: 40)

Törenlere önem veren ve vatan-millet sevgisini edindiği görülen Metin de :

“Hiçbir bayramda içimde olmayan bir heyecan bu bayram bende de vardı. Yooo, bayramlarımızı çok seviyorum. Hele 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nı çok seviyorum.”(Anneannemin Kar Kızı,2007:42) diyerek bu konudaki duygularını açıklar.

Aile bireylerinin sevgi, güven ortamı, sorumluluk, zorluklarla mücadele etmeyi öğrenme, yakın ve dayanışma içinde olma gibi çeşitli gereksinimleri vardır(Cüceloğlu,1997:67-72). Aile, bireyin bu gereksinimlerini sağlamalıdır. “Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” dizisinde konu edilen ailenin, bireylerinin, ama özellikle çocuklarının, yukarıda belirtilen gereksinimlerini karşıladıkları anlaşılmaktadır. Çünkü herkes sorununu ve mutluluğunu birbiriyle paylaşır. Bireysel başarılar aile içinde sevinçle karşılanır ve herkes mutlu olur. Hastalık durumunda, kedi için bile olsa, tüm aile seferber olur. Çocukların beslenmesine, okul durumlarına, sosyal ilişkilerine dikkat edilmektedir ve çocukların bir hatası olursa, bu, onlara uygun bir dille anlatılmaktadır. Çocuklar ev işlerinde(masa hazırlama, pazara gitme,v.b.) sorumluluk alır ve anneannelerine yardım ederler. Zor bir durum varsa, diğer aile bireyleri zorluk yaşayan kişiye destek olurlar. Örneğin; Yaşasın Anneannespor’da karşı takımını nasıl yeneceklerini bilemeyen Metinler’in takımına Hikmet Hanım destek olur. Anneannem Süsleniyor kitabındaki “Anneannem Başrolde” adlı öyküde de bir yardım kuruluşu gönüllülerinin sergileyeceği tiyatro oyununda başrolde olan Hikmet Hanım, rolünü nasıl oynayacağını bilemez. Ama torunu Metin, ona destek çıkar ve rolünü çalışmasında yardımcı olur.

Ailenin işlevleriyle ilgili olarak üzerinde durulması gereken noktalardan biri de; “geleneklerin aktarılması”dır.

”Gelenekler, kültürün en önemli unsurlarından biridir ve yüzyıllar içinde büyüklerden küçüklere, atalardan yeni kuşaklara aktarılarak geleceğe taşınır. İşte, ailenin görevlerinden biri de geleneksel ve kültürel öğeleri çocuğa aktarmaktır.”(Yavuzer,1982:201)

“Anneannem” serisinde gelenekleri aktarma işlevini, daha çok Hikmet Hanım’ın yerine getirdiği görülmektedir. Hikmet Hanım, “tülbent, mezeki, sürme, cibinlik, külhan” gibi eskiye ait nesnelere torunlarına öğrettiği kişidir.

“-Cibinlik nasıl bir şey anneanne?
-Çadır gibi bir şey.”(Anneannem Bulutları Boyuyor, 2007:34) ve

“-Külhan ne anneanneciğim?
-Ocak oğlum ocak, şimdi biz ocağın üstündeyiz, ama aramızda kocaman bir su deposu var, kazan...Yani biz hem kazanın üstünde oturuyoruz şimdi hem de hamam ocağının.”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:70)

biçimindeki çeşitli diyaloglarda Hikmet Hanım’ın eskiye ait kavramları torunlarına nasıl aktardığı görülebilmektedir.

Ayrıca eski tip pamuklu veya yünlü, süslü el yapımı yorganların artık kalmadığını, örgü örmenin insanı nasıl mutlu ettiğini, gramofonu ve çeyiz sandığını, eski bayram, sünnet ve düğün törenlerini, Türk mutfağına ait bin bir lezzeti, bez bebek yapımını, Nasreddin Hoca’yı, eski dansları torunlarına tek tek anlatan ve aktaran Hikmet Hanım’dır. Hikmet Hanım, geçmiş deneyimleriyle birlikte, Türk kültürünün yok olmaya yüz tutmuş geleneklerini de torunlarıyla paylaşır.

18.kitap olan “Anneannemin Güllü Yorganı”nda, neredeyse yok olan “yorgacılık” mesleği/sanati anlatılmaktadır. Bu mesleğin belki de son ustalarından biri; “Göçtüğümüz yerde yorgancıydım. Orada yorgan diktiren kalmadı.Belki büyük kentte diktiren olur dedim, oğlumun arkasına takıldım, geldim”(Anneannemin Güllü Yorganı,2007:32) diyerek bu mesleğin yok olmaya yüz tuttuğunu dramatik bir şekilde dile getirir.

Anneannem Dans Kraliçesi adlı 9.kitaptaki “Anneannemle Hamama Gittik” öyküsünde ise anneanne, torunu Metin’i hamama götürür. İlk defa hamama giden

Metin, hamam geleneklerini anneannesinin anıları aracılığıyla öğrenir, hamamı çok beğenir ve oraya tekrar gitmek ister:

- “-Yine geleceğiz değil mi anneanne?dedim.
 -Hamam kuşu mu olmak istiyorsun diye sordu.
 -Evet, dedim”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:84).

“Anneannem Gelin Oldu” adlı kitapta geleneksel tarhana yapımını aile bireylerine öğreten Hikmet Hanım, soğuk algınlığı gibi rahatsızlıkları da ıhlamur çayı, nane ve kekik yağı” gibi geleneksel yöntemlerle iyileştirmektedir. Tüm aile bireyleri de bu etkili, sağlıklı ve ucuz yöntemleri benimsemekte, özellikle Metin yemek konusunda anneannesini takdir etmektedir:

“Bir kızar ki çarşıdan pazardan hazır çorba alanlara, tarhana paketi alanlara.

-Ay bunlarda hiç akıl yok, der. Yapın mis gibi, hem ucuz mu ucuz, hem gıdalı mı gıdalı, boyasız moyasız, oh lezzete bakın.”(Anneannemin Gramafonu,2008:92)

“Ne derse desin anneannem, ben onun yaptığı çakır böreği çok seviyordum; hele içine marul yapraklarını, yeşil soğan yapraklarını bol doğramışsa..Aman aman, çökeleği de bol olursa, yanında bir de ayran....”(Anneannemin Kuyruklu Yıldızı,2007:35)

4.1.4.“Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” Serisinde Konu Edilen Aile Aracılığıyla Verilen İletiler ve Bunların İşlenişi

Çalışmanın bu bölümünde seride verilen iletiler çeşitli başlıklar altında incelenmektedir:

Aileyle ilgili iletiler

*Ailede sevgi, güven ve benzeri temel ihtiyaçlar karşılanmalıdır.

Serideki ailede de bu ihtiyaçların giderildiği, aile bireylerinin birbirlerine karşı olan sevgilerini dile getirdikleri gör÷lmektedir. Aşağıda bunun bir örneği yer almaktadır:

“_Canım anneanneciğim, biz hepimiz seni çok seviyoruz!
_Ben de sizi Metin, hepinizi...Ne güzel şey insanın sevildiğini birisinden duyması.İnsanların öyle gereksinmesi var ki buna.Ne olur insanlar birbirlerine sevgilerini söyleyerek de belirtseler?Onun için çok mutluyum sizinle birlikte olmaktan.”(Anneannem Sihirbaz,2007:99)

* Aile bireyleri iyi ve kötü günde birbirlerinin yanındadır; zorluklar karşısında dayanışma kurarlar.

Anneannemin Gramofonu adlı kitapta baba, evin kooperatif taksidini ödeyemeyeceğini anladığında, Hikmet Hanım en çok değer verdiği eşyası olan ve eşinden kalan gramofonu alır ve damadına; “Sat bunu!”der(Arneannemin Gramofonu,2008:24).

Metin’in ailesinin yıllar önce kaydoldukları kooperatifteki evleri bitmiştir ve ailece artık orada yaşayacaklardır. Tüm aile bireylerini mutlu eden bu durumu Metin; “Hepimiz seviniyorduk. En çok da annemle babam seviniyorlardı. Artık ev kirası vermeyeceklerdi. Salt, bankanın taksitlerini ödeyeceklerdi. Artan parayla daha iyi geçinecektik”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:87) sözleriyle anlatır.

* Bireyin kendisi için önemli olan bir şey, ailenin diğer üyeleri için de önemlidir.

Gramofonun satılmasını istemeyen Fazlı Bey: “_ Anne, dedi, çok iyisin, bizi çok seviyorsun, ama ben bu gramofonu satamam, çünkü seni yaşama bağlayan bir şey.” (Anneannemin Gramofonu,2008:25) der ve kayınvâlidesine ve onun eşyalarına ne kadar değer verdiğini göstermiş olur.

*Bireysel başarılar aile içinde takdir edilir ve bireyler desteklenir.

“Anneannem Başrolde” adlı öyküde, sokak çocukları yararına çalışan bir derneğe üye olan anneanne Hikmet Hanım, bu dernekte çalışmaktan çok mutludur. Torunu Metin; “Babam, annem, anneannemin böyle dernekte çalışmasına çok seviniyorlardı”(Anneannem süsleniyor,2008:74) sözleriyle diğer aile bireylerinin de Hikmet Hanım’ın mutluluğunu paylaştıklarını belirtir.

“Anneannem Sihirbaz” adlı öyküde büyük bir çaba ile güzel bir sihirbazlık gösterisi sunan anneanne Hikmet Hanım’ı, tüm aile bireylerinin kutladığı “Anneannemi bu numarasından ötürü hepimiz kutladık” ve “Anneannemi candan alkışladık”(Anneannem Sihirbaz,2007:72) sözlerinden anlaşılmaktadır.

* Ailedeki yaşlılarla ilgilenilmeli, onların davranışlarına sevgi ve hoşgörüyle yaklaşılmalıdır. Yaşlıların tek istedikleri; ilgi ve sevgidir.

“Fındıklı Köfte” adlı öyküde, Hikmet Hanım’la Metin arasında, yaşlıların ihtiyaçlarıyla ilgili şöyle bir diyalog geçmektedir:

_ Niçin ağlıyorsun anneanne? dedim.

_ Hiç, dedi, mutluluktan torunum mutluluktan. Yaşlılar da çocuklar gibi. Her zaman sevmeye gereksinimleri var.”(Anneannem Sihirbaz,2007:99)

“Anneannemin Gramofonu” kitabında, anneanne Hikmet Hanım şimdiye kadar doğum günü hiç kutlanmadığı için çok üzgündür. Bu durumu belli etmek istemese de torunu metin, lâfı ağzından alır. Tüm aile bireyleri, başta Metin ve babası olmak üzere, Hikmet Hanım’ı mutlu etmek için özel bir doğum günü hazırlarlar. Metin, anneannesinin bu kutlamayla ilgili düşüncelerini şöyle anlatır :

“Eh, beş günde anneannemin yaş gününe o denli güzel hazırlanırdık ki. Bir şey istemiyordu ki zaten, pasta bile istemiyordu. Salt, o gün, hiç olmazsa, koskoca bir yıl içinde, bir güncük olsun, tamamen kendisiyle ilgilenmemizi istiyordu. Tüm dileği buydu...”(Anneannemin Gramofonu,2008:48)

*Aile büyüklerinin çocuklarıyla yaşaması doğaldır. Türk kültüründe büyükanne ve büyükbabalar huzurevine yollanmaz.

Serinin kahramanı Hikmet Hanım, eşi Bahri Bey öldükten sonra kızı, damadı ve torunlarıyla yaşamaya başlamıştır. ”Geniş aile” kavramının sık sık vurgulandığı serideki kimi öykülerde de çocuklarıyla yaşayan yaşlılar görülmektedir. Hatta seride yer alan tüm yaşlıların çocuklarıyla yaşadığı söylenebilir. Buna karşın huzurevinde yaşayan hiçbir yaşlı ya da yaşlı bireyi huzurevine gönderme durumu söz konusu değildir. Yazar, Türk kültüründeki yaygın “geniş aile” kavramını üstüne basarak vermiştir.

* Ailedeki herkes aile bütçesine katkıda bulunmalıdır.

“Anneannem Sihirbaz” başlıklı 15.kitapta, Fazlı Bey araba alacağı zaman Hikmet Hanım da “_ Aman kaçırma. Yarın günü zaten, biz Metin’le bankaya gider benim üç aylığı alırız. Avcuna sayarım Fazlı oğlum.” (Anneannem Sihirbaz,2007:10) diyerek bütçeye katkıda bulunur.

“Anneannem Cankurtaran” adlı kitapta da Hikmet Hanım ve torunları mısır satarak aile bütçesine katkıda bulunurlar.”Anneannemin gözleri parlıyordu sevinçten. Hemen birlikte hesapladık. Yirmi beş darıdan epey kâr etmiştik...” (Anneannem Cankurtaran,2007:114) diyen Metin, sattıkları mısırların getirdiği paradan duyulan sevinci yansıtır.

* Demokratik bir ailede kararlar ortak biçimde alınır.

Anneannemin Yeşil Kuzusu adlı öyküde Fazlı Bey, ailesine arkadaşının satılığa çıkan arabasını almayı düşündüğünü söyler ve aile bireylerinin de tek tek

görüşlerini almak istediğini belirtir. Anneanne ve Nebahât Hanım görüşlerini ayrı ayrı belirtirken çocuklar ortak karara sevinçle katılırlar. Durumu Metin şu şekilde anlatır:

“En neşeli günlerimizden biriydi. Hepimizin yüzünde gülücük vardı. Biliyordum, o gülücükleri yüzümüze oturtan şey alınacak arabaydı. Kimbilir, belki babam işlemleri tamamlar, yarın arabayı alır gelir, iki gün sonra da pikniğe giderdik.

_ Biraz daha düşünelim mi çocuklar? dedi babam.
_ Hayır! dedik.” (Anneannem Sihirbaz, 2007:16)

* Aile içinde işbölümü olmalıdır.

Metin’in ailesinde ev işlerine ailenin tüm bireyleri bir şekilde katılır, böylece işbölümü yapılmış olur. Örneğin; sofraya hazırlanırken ya da toplanırken herkes bir iş üstlenir:

“...Anneannem ciğer yahnisi yapmıştı. Parmaklarımızı da yedik, öyle güzel, öyle lezzetli bir yemektir ki. Anneanneme hepimiz teşekkür ettik. Babam da bulaşıkları sudan geçirdi bir bir, ablama uzattı. Ablam bulaşıkları bulaşık makinesine koydu. Ben yemek masasının üzerini sildim. Annem elektrik süpürgesiyle masanın altındaki kırıntıları aldı.” (Anneannem Sihirbaz, 2007:66)

Metin, çoğunlukla anneannesine pazara gider ya da pazardan dönen anneannesine torbaları taşımasında yardım eder:

_ Metin, gel yardım et, pazardan geldim.
Koştu, merdiven basamaklarını indim. Pazar arabasından çıkardığım torbaları dairemize taşımaya başladım. Anneannem de pazar arabasını yukarı çıkardı.” (Anneannemin Cep Telefonu, 2007:25)

* Aile büyükleri çocuklara kimi zaman güzel öğütlerle hayatı öğretirler.

Hikmet Hanım zamanı verimli kullanmaya çok dikkat eden biridir ve torunu Metin’in de zamanın kıymetini bilip onu verimli kullanması için ona şöyle bir öğüt verir:

“_ Zaman gitti mi gitti Metin. O zaman bir kez daha gelmez. Onun için zamanı çok iyi kullanmak gerek, zamanı boş yere harcamamak gerek. Ah o televizyonlara bağlı kalanlar, o camın önünde saatlerce oturanlar, bir futbol maçını birkaç kez izleyenler, maç yorumlarının başında saatlerce televizyonun başına çakılıp kalanlar. Ya o saçma diziler Metin?”(Anneannemin Güllü Yorganı,2007:47)

* Aile büyükleri çocukların beslenmesine ve edindikleri alışkanlıklara dikkat etmelidirler.

Hikmet Hanım dışarıdan hazır yiyecek alınmasını istemez, evde onun yaptığı temiz, lezzetli ve sağlıklı yiyecekler tüketilir. Hikmet Hanım, “Kabak Çiçeği” adlı öyküde torunun iştahla cips yediğini görünce merak eder ve cipsi o da tadar.”Bana üç veya dört ay önce kızartılmış gibi geldi. Sonra bir tuhaf yağ kokusu var...”(Anneannemin Kar Kızı,2007:47) diyerek cipsi beğenmediğini belirtir. Cipsi çok seven torunun dışarıdan bu tür gıdalar almaması için

“Bundan böyle cip (Hikmet Hanım ”cips” diyemez,“cip”der.) almayacaksın! Ben sana her gün yapacağım. Okuldan gelince sıcacık hazır bulacaksın cipini değil, patates kızartmasını. İster üzerine ketçap dök ye, istersen öyle ye, istersen tuz serp ye. Yeter ki bir daha cip yeme.”(Anneannemin Kar Kızı,2007:47)

der ve torunu ile arkadaşlarına sağlıklı kızartmalar hazırlar. Metin de hoşnut olduğu evdeki bu durumu şu şekilde anlatır:

“Annem, babam, ablam hiç o hazır yiyeceklerden yemeyiz. Anneannem zaten ağzına koymaz.”(Anneannemin Kar Kızı,2007:50)

Arkadaşlıkla İlgili İletiler

* Kişiler akran olmadıkları kişilerle ya da hayvanlarla da arkadaş olabilirler.

Metin’le anneannesinin arkadaşlıkları; Metin’in“...O benim anneannem değil ki, arkadaşım, oyun arkadaşım, masal arkadaşım, öykü arkadaşım, kahkaha

arkadaşım, macera arkadaşım. “(Anneannem Hayvanlar Arasında,2006:98) sözleriyle açıklanmıştır.

Anneannemin Konuk Kedisi’nde Metin;

“Ben cumartesi günlerini çok seviyorum. Çünkü anneannemle birlikte yürüyoruz. Her zaman evde yan yanayız ama yürürken daha çok yan yanayız. Çoğu zaman da el ele tutuşuyoruz. Birbirini çok seven iki arkadaş gibi.” (Anneannemin Konuk Kedisi,2007:111)

diyerek anneannesiyle olan arkadaşlığını anlatır.

Hikmet Hanım’ın Tekir’le arkadaşlığı da “_Hadi oradan sen de, önüne bak önüne. O kedi değildi, benim arkadaşımdı, biz onunla konuşurduk, şakalaşırdık, bakkala giderdik, parka giderdik.”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:100) sözleriyle somutlaştırılmıştır.

Gelenekleri ve Kültürel Değerleri Yaşatma İle İlgili İletiler

* Günümüz çocukları hamam geleneğini ve kültürünü bilmiyorlar.

Anneannesi hamamın ne olduğunu, orada neler yapıldığını anlatırken Metin’in; “Anneanne, sen o kısırı burada yapsan da, ben banyodayken getirsen, bir tabak da kızarmış patates, ben bir yandan yıkansam bir yandan onları yesem.”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:58) demesi, bu geleneği bilmemesinden kaynaklanır.

* “Yorgancılık” unutulmaya yüz tutmuş geleneklerimizden biridir.

Anneannemin Güllü Yorganı adlı 18.kitapta, yorgan yaptırmak isteyen Hikmet Hanım, şehrin hiçbir yerinde eski yorgancılardan bulamaz. Esnaftan biri;

”Bu sokağın sonunda, hemen köşe başında. Ama dükkân açık değil. Belki altı aydır açmıyor. Kimse de niçin açmadığını bilmiyor. Belli ki iş yok, yorgan diktiren yok. Hem bu zamanda insanlar niçin yorgan diktirsinler ki? Pazarda ucuz

ucuz yorganlar satılırken niçin onca parayı yorgancılara versinler? O eskidenmiş işte, çeyiz meyiz. Şimdi çeyiz de kalmadı.”(Anneannemin Güllü Yorganı,2007:27)

diyerek eski geleneklerin kaybolduğunu anlatır.

* Eskiden gençler nişan, düğün törenlerinde rahat davranamaz, utanırdı. Kadın-erkek ilişkileri çok daha mesafeliydi.

Anneannem Hayvanlar Arasında kitabında öyküde nişan yüzüğü kaybolan Hikmet Hanım, nişan törenini anlatır, utandıklarını söylediğinde şaşırın Oya’ya :

“-O zaman utanılırdı kızım. Yüzükleri parmaklarımıza geçirirken ellerimiz titriyordu.” (Anneannem Hayvanlar Arasında,2006:86) şeklinde karşılık verir.

* Kola, vb. içecekler yerine, bizim kültürümüze ait ayran, demirhindi şerbeti gibi içecekler daha yararlıdır.

Metin, Hikmet Hanım’ın konuyla ilgili görüşünü, “Tekir’in Yün Hırkası” adlı öyküde şöyle açıklar:

“Bir büfeden iki ayran aldık. Anneannem kolalı içkilerin hiçbirini içmezdi. Bana da içirmezdi. - Hıh, bizim ne güzel ayranımız var, derdi.” (Anneannemin Kuyruklu Yıldızı,2007:66)

* Geleneksel yiyeceklerimiz hem daha sağlıklı hem daha ucuzdur.

“Anneannemin Tarhana Ağacı”, “Anneannemin Turşusu” gibi öykülerde geleneksel Türk mutfağına ait yiyeceklerin yapımı ayrıntılarıyla anlatılırken bunların çok daha lezzetli, sağlıklı ve ucuz oldukları vurgulanır.

“Ağzımıza götürdüğümüz her kaşıktan sonra anneanneme teşekkür ettik. Yediğimiz tarhana, şimdiye dek yediklerimizin hiçbirine benzemiyordu.” (Anneannem Gelin Oldu,2007:57)

Yine başka bir öyküde anneanne Hikmet Hanım, torunu ile arkadaşları dışarıdan hazır bir şey almasınlar, sağlıklı beslensinler diye Metin’in sınıfına evde kendi hazırladığı kısır ve ayranları götürür. Kısırdan tadan okul müdürü de;

“_ Ah ah, çocuklarımız o hazır şeyleri yiyeceklerine şu bizim kısırlarımızı, böreklerimizi, tulumba tatlılarımızı, peltelerimizi, sütlâçlarımızı yeseler ya....”(Anneannemin Cep Telefonu,2007:57)

diyerek bu konudaki görüşlerini belirtmekte ve okuyuculara mesaj vermektedir.

Çevre bilinci ve hayvan sevgisiyle ilgili iletiler:

* Günümüzde pek çok aile, evinde hayvan istemiyor ve çocuklarına hayvan sevgisi veremiyor.

“Anneannem Hayvanlar Arasında” adlı öyküde, Seçil adlı kız, tavşanını Metin’e bırakırken şöyle der: “_Dayım aldı, ama ne annem ne de babam tavşanı istiyor.” “Onu nereye götürürsen götür” dediler. Annem razı olacak gibi de, babam hiç istemiyor,“Gözüm görmesin onu, her yere pisler” diyor...”(Anneannem Hayvanlar Arasında,2006:14)

* Çocuklar hayvan sevgisini ailede öğrenirler.

Aynı öyküde Metin,”Belli ki anneannem tavşanı vermek istemiyordu. Hayvan sevgisini benimle paylaşıyordu.” (Anneannem Hayvanlar Arasında,2006:20) diyerek bu sevgiyi anneannesinden örnek aldığını anlatır.

Kedisini çok seven Hikmet Hanım, 9.kitap olan Anneannem Dans Kraliçesi' ndeki son öyküde Tekir'i kaybeder, bulunca çok sevinir:

“Anneannem birden ayağa kalktı. Ben hiç anneannemi böyle görmemiştim. Bir genç kız gibi çevikti. Ablamın elinden kapar gibi aldı Tekir'i, öptü, öptü, öptü...”(Anneannem Dans Kraliçesi,2007:107).

* Apartmanda koyun gibi hayvanlar beslenmez.

Hikmet hanım, bir gün “kuzu alacağım” diye tutturur. Bunun üzerine kızı ve damadı;“Gerçekten bazı şeyleri düşünemiyorsun artık anne. Apartmanda hiç kuzu beslenir mi? Nerede yedirirsin, nerede yatırırın?”(Anneannemin Apartman Kuzusu,2007:9) diyerek karşı çıkarlar. Ama Hikmet Hanım onları dinlemez, kuzuyu beslemeye çalışır; fakat kuzu hasta olur.

* Bitkiler de hayvanlar gibi sevgi ve bakım ister.

Yolda bir yasemin dalı bulan Hikmet Hanım, bu dalı yaşatıp balkondaki saksıya dikmeye karar verir.Metin çiçekleri çok seven anneannesinin çiçek bakımını, “Anneannem çiçekleri çok seviyordu.Balkonumuzda birçok çiçek vardı.Anneannem onların topraklarını bir şiş parçasıyla kazar,bazen gübre verir, sulamayı hiç unutmazdı.” diyerek anlatır.(Anneannemin Konuk Kedisi,2007:32)

Kitap Okuma Alışkanlığı İle İlgili İletiler:

* Kitaplar, insanı başka dünyalara götürür, insana zamanı unutturur.

Anneannemin Bebeği kitabındaki “Anneannem Yemeği Yaktı” öyküde, Hikmet Hanım torununun bir kitabını okumaya dalar ve yemeği ocakta unuttur. Evdekilere durumu şöyle açıklar:

“- Ama romanın suçu ne?Roman çok güzeldi...Ay ne güzel anlatıyor yazar...Bir an okurken dalıverdim kendi çocukluğuma gittim...Burayı, bu evi, ocaktaki taze fasulyeyi unuttum...Kendime geldiğimde, yani romanı bitirdiğimde, bizim çelik tencere teneke tencere olmuştu.” (Anneannemin Bebeği,2006:86)

* Kitaplar kişiyi pek çok yönden geliştirir .

“Anneannemin Kar Kızı” adlı öyküde, Hikmet Hanım kar kızının elinde bulunan kitabı soranlara;

“- Kitap okumak, yani şiir, roman, öykü okumak çok önemli. Okulda öğrenilenler bilgidir. Ama şiir, öykü, roman duygularımızın gelişmesini sağlar. Ve kitaplar insana düşünmeyi öğretir.Düşünen insan değişir, yöresindekileri de değiştirir. Kitap okuyan insan her şeyde başarılıdır.”(Anneannemin Kar Kızı,2007:30)

diye cevap verir.Anneannenin ağzından, yazar Muzaffer İzgü'nün kitapla ilgili düşünceleri açık ve net biçimde verilmiştir.

Diğer iletiler:

* Hayal gücü ile olası sorunlara pratik çözümler bulunabilir.

Hikmet Hanım, o geniş hayal gücünü “Anneannem Süsleniyor” adlı kitaptaki “Balkonda Hırsız Var” öyküsünde gösterir. Eve hırsız girmesin diye, adam boyunda bir bez bebek ve ayaksız bir köpek yapıp balkona bekçi olarak koyar. Bu önlemini de şöyle savunmaktadır:

“-Alarm alarm, dedim. Bu evde hırsız korkusuna son. İşte palabıyık orada.”(Anneannem Süsleniyor,2008:65)

* Şans oyunları insanlara boş yere hayal kurdurur. Böyle para kazanmak çok da doğru değildir. İnsan çalışarak kazanmalıdır.

“Anneanneme Piyangodan Para Çıktı” adlı öyküde, şans oyunlarının karşısında bir tavır sergileyen Fazlı Bey; “İnsan çalışarak emeğiyle bir şeylerin sahibi olmalı. Havadan gelen para insanı tembel yapar.” demektedir.(4.kitap:47)

Hikmet Hanım’ın boş hayaller kurması da aynı öyküde şöyle yer almaktadır:

“Anneannem o denli inanmıştı ki büyük paranın kendisine çıkacağına, çekilişe iki gün kala odasını bile topladı. Sanki para çıkmış, sanki yeni ev almışız....”(Anneannemin Apartman Kuzusu,2007:68)

* Hayal gücü sanat eserlerinin ortaya çıkmasını sağlar.

“Anneannem Bulutları Boyuyor” adlı öyküde anneanne ve torunu, bulutlara bakıp hayaller kurar, daha sonra bunları resme yansıtmaya çalışırlar. Metin, hayal kurarak yaptığı resmin beğenildiğini; “Ve öğretmenim, boyadığım bulutların resmini sınıfımızın duvarına astı.”diyerek anlatır.(Anneannem Bulutları Boyuyor,2007:24)

* Çocukluk, hayatın en güzel devresidir. Öyle ki kimi zaman yaşlılar da o eski çocukluk günlerine dönmek isteyebilirler.

Neşeli ve hareketli bir kadın olan Hikmet Hanım’ın, bazı günler çocuksu tarafı ağır basmaktadır ve o, çocukluğuna geri dönmek istemektedir. Çocukluğunu tekrar yaşama ve hayata bu şekilde tutunma yoluna seçmiştir. Bu yolda ona en büyük desteği, kendisi de bir çocuk olan Metin verir. Bisiklete binen, pikniğe giden,

apartmanda kuzu beslemeye kalkan Hikmet Hanım, bu sefer salıncağa binmek ister. İnsanlar garip karşılar ve ayıplar diye, torunuyla parka akşam gider, salıncakta sallanır ve torununa şöyle seslenir:

“_Ah yavrum, bizim yaşlıların canı belli olmaz. Bakarsın hiç istemez canım. Fakat bu günü hiç unutmuyacağım. Metin, inan hiç unutmuyacağım.”(Anneannemin Gramofonu,2008:125)

“Uçtu Uçtu Anneannem Uçtu” öyküsünde Hikmet Hanım, bir gün lunaparka gitmek ister ve torunuyla oraya gittiğinde uçan vagonlara binerek çok eğlenir.

* Trafik kurallarına uymalıyız.

“Anneannemin Yeşil Kuzusu” adlı öyküde, Hikmet Hanım, Fazlı Bey’in aldığı arabayı çok beğenir. Kendisi de ehliyet alıp arabayı sürmek ister. Bu hayalini anlattığı torunun trafik canavarı olacağını söylemesi üzerine, trafik kurallarının önemli olduğu mesajını da iliştiyerek “_Ay ay ben ha, bütün trafik kurallarına uyarım.”(Anneannem Sihirbaz,2007:32) diye cevap verir.

BÖLÜM V

5. Sonuçlar ve Öneriler

5.1.Sonuçlar

Çocuk edebiyatı, özellikle 7-14 yaş grubu çocuklarına yönelik olarak hazırlanmış eserleri kapsamaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri de tıpkı yetişkinlerinki gibi, güzel ve etkili olmalıdır. Hatta çocukluk döneminde edinilen bilgi, alışkanlık ve değerlerin, bireyin tüm yaşamı boyunca etkili olduğu düşünülürse, çocuk edebiyatına çok daha fazla önem gösterilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Her iyi ve usta yazar, iyi bir çocuk edebiyatı yazarı olamayabilir. Çünkü; çocuklar için yazmak farklı bir bakış açısı ve birçok farklı bilgi, beceri ve deneyim gerektirmektedir. Örneğin; bir çocuk yazarı, çocukların fiziksel, ruhsal, zihinsel ve dilsel gelişimlerinden ilgi ve duyarlılıklarına kadar her şeyi bilmelidir. Ancak bu şekilde çocuklara yönelik, onların gelişim düzeylerine ve ilgilerine uygun eserler verebilir. Bunun yanında çocuk yazarı, eserleri aracılığıyla çocuklara çeşitli değerler kazandırmalı ama mesaj verme kaygısıyla yazınsallığı ve estetiği de ikinci plana atmamalı, büyük bir sorumluluk taşıdığını bilmelidir.

Ülkemizde Tanzimat'tan günümüze çocuk edebiyatı alanında pek çok yazar pek çok eser vermiştir. Çocuk edebiyatı alanındaki en verimli ve başarılı yazarlardan birisi de Muzaffer İzgü'dür. Kısa öykü dalındaki eserlerle sanat yaşamına başlayan İzgü, uzun süre yetişkinlere yönelik gülmece-yergi türünde eserler verdikten sonra, uzun yıllar öğretmenlik yapmış olmanın kazandırdığı bilgi birikimi ve deneyimi ile çocuk edebiyatı alanında başarılı eserler vermeye başlamıştır. Çok sevilen ünlü "Ökkeş" dizisinin ardından, "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" dizisine başlayan İzgü, bu seride de 19 kitaba imza atmıştır.

“Aile” kavramıyla ilgili olarak incelenen 19 kitaptan ikisinin “çocuk romanı”, diğerlerinin “öykü” formatında olduğu belirlenmiş ve toplam 78 metin olduğu görülmüştür. Her kitaptaki bir öykü, o kitabın başlığı olarak seçilmiştir. Bu öykülerin ve iki romanın incelenmesi sonucunda varılan aile ve çocuk temalarıyla ilgili sonuçlar şunlardır:

1. Öykülerde orta halli, tipik bir Türk ailesi ele alınmıştır. Ebeveynler, iki çocuk ve bir büyükaneden oluşan bu beş kişilik ailede, sevgi dolu bir ortam vardır. Öykülerdeki model aile ile çocuklara sevgi, saygı, fedakârlık, çevre bilinci, manevî değerleri koruma, tutumluluk, sağlıklı beslenme, çalışkanlık gibi konularda iletiler verilmektedir.

2. Yazarın, öykülerdeki model aile aracılığıyla okura gönderdiği iletiler sıkıcı biçimde ve doğrudan verilmemiştir. Tersine, iletiler olaylar ve durumlar içinde, kişilerin davranışları ile dolaylı biçimde sezdirilir. Katı bir didaktik üslûp görülmemektedir.

3. Öykülerde gülmece unsuru fazladır, fakat Üzgü'nün gülmeceyi kullanma sebebi, çocukları eğitmektir. Daha doğrusu, "güldürürken düşündürmek"tir.

4. Gülmece unsuru kullanılırken çocukların zihinsel, dilsel ve ruhsal gelişim düzeyleri de düşünülmüştür. Öykülerdeki mizahî durum, olay ya da sözler 7-11 yaş çocuklarının seviyesine, ilgi ve meraklarına yöneliktir.

5. Öyküler çocuğun dilsel gelişimine yardımcı olmaktadır. Yazar, öykülerde “mezeki, tülbent, sürme, cebinlik” gibi sözcükleri kullanmakta ve bunların anlamlarını açıklamaktadır. Bu sayede, çocuklar da yeni sözcük ve kavramlar öğrenmektedirler.

6. Muzaffer İzgü'nün öykülerdeki amaçlarından biri; çocukları eğitmektir. Öykülerdeki Metin ve ailesinin, özellikle Hikmet Hanım aracılığıyla sevgi, saygı, çalışkanlık, sağlıklı beslenme, demokrasi, arkadaşlık, dürüstlük, doğa ve hayvan

sevgisi, tutumluluk, zamanı doğru kullanma, üretkenlik, fedakârlık, eşitlik gibi değerlerin dolaylı olarak verildiği görülür. Yazar, çocuklara bu değerleri kazandırarak onların sağlıklı ve bilinçli bireyler olarak yetişmesini hedeflemektedir.

7. İzgü'nün öyküler yoluyla gerçekleştirmek istediği diğer bir amacı ise kültürel değerlerin korunması ve yeni nesle aktarılmasıdır. Öykülerde bu görevi anneanne Hikmet Hanım üstlenir. Eski komşuluklar, söz-nişan-düğün törenleri, hamam kültürü, yorgancılık mesleği, Türk mutfağına ait çeşitli lezzetler, birçok gelenek ve görenek çocuklara ayrıntılı biçimde tanıtılır. Hatta bazı yemeklerin tarifleri o denli ayrıntılıdır ki dileyen kişiler rahatlıkla bu tarifleri deneyebilirler.

8. Yazar öykülerde “öğretim”e ve “okul”a geniş yer verir. Okul ortamının ilgi çekici ve güzel yönlerini işleyerek çocukların okulu sevmelerini amaçlayan yazar, “ödev “ kavramı üzerinde de durur. Öykülerde yer verilen ödevler ezberci olmayan, çocuğı düşünmeye ve araştırmaya sevk eden tiptedir. Böylece yazar, yenilikçi eğitim görüşünü aktarır ve bir eğitimiçi olarak ezberciliğe karşı çıkar. Ayrıca öykülerdeki tüm çocuklar aynı zamanda öğrencidir.

9. İzgü, öykülerde okuma alışkanlığı kazanmanın önemini büyük küçük herkese sezdirmeye çalışmaktadır. Bunun ne kadar güzel ve yararlı bir alışkanlık olduğunu anlatabilmek ve çocuklara bunu aşılatabilmek için çeşitli olayları ve diyalogları kullanır. Öykülerde özellikle yetişkinleri, kitap okuma konusunda çocuklara model olarak kullanır.

10. Öykülerde aile bireyleri yarı-demokratik bir ortamda yaşamakta, kararları baba(bazen anneyle birlikte) almakta ve önemli kararlarda çocukların da sadece görüşleri alınmaktadır. Çocukların doğrudan ve tamamen kendilerinin aldıkları kararlar yoktur.

11. Olayların anlatıcısı olan küçük torun Metin pek çok kararı vermesine fırsat verilmeyen, bağımlı bir çocuktur(ya da olacaktır). Ailedeki önemli kararları baba ve Hikmet Hanım almaktadır. Çocuklara sadece görüşleri sorulmaktadır.

Bununla birlikte, Metin bütün gün anneanesiyle birlikte. O ne derse onu yapmaktadır. Evde şimdiye kadar hiç yalnız kalmamış olan Metin'in ileride bağımlı bir kişilik geliştireceği söylenebilir. Özellikle anneanesinin hastaneye yattığı "Anneannem Hastanede" adlı öyküde bu durum daha açık görülmektedir.

12. Öyküler tek bir kişinin, bir çocuğun(Metin) ağzından anlatılmaktadır. Fakat anneannenin "baş kişi" olduğu görülmektedir. Çocukların kendileri gibi başka çocukların yaşadıklarını daha iyi anlayabileceklerini bilen yazar, bu yüzden öykülerde çoğunlukla "çocuklar"ı ele alır. Bunun yanında empati kurmaları amacıyla yaşlıları da sıkça konu eder. Öykülerde ailedeki tüm bireyler anneanne Hikmet Hanım'a çok iyi, saygılı ve sevgi dolu davranırlar. Çocuk ve yaşlı zıtlığına ve benzerliğine değinen yazar gerek çocuklara gerek yaşlılara birbirlerini tanıtmakta, kuşak çatışmasını öykülerinde ortadan kaldırmaktadır. Burada öğretmenlikteki ve yaşamındaki genel tecrübelerinden ve gözlemlerinden yararlanmaktadır.

13. Öykülerde geleneksel ataerkil geniş aile yansıtılmıştır. Öykülerdeki tüm yaşlı bireyler(anneanneler, babaanneler, dedeler) hep çocuklarının yanında yaşamaktadırlar. Büyükanne ya da dedenin huzurevine gönderilmesinin hoş karşılanmadığı geleneksel toplum yapısı da burada göze çarpmaktadır.

14. Öykülerdeki aileler çoğunlukla orta hâlli, bazen ekonomik güçlükler yaşayan ailelerdir. Metin'in ailesi çok tutumlu davranıp ay sonunu getirmeye çalışır. Çocuklar dışarıdan gereksiz abur cubur almazlar, boş yere para harcamazlar. Ebeveynler sürekli para denkleştirmeye çalışırlar. Gerçek hayatı eserlerinde yansıtmaya çalışan yazar, ekonomik sıkıntılar gibi hayatın olağan sorunlarına karşı çocukları bilinçlendirip duyarlı olmaya yöneltmeye çalışmaktadır.

15. Emekli bir öğretmen olan Muzaffer İzgü, evde ve okulda çocuklara şiddet uygulanmasına, eğitimde şiddet kullanılmasına karşıdır. Bu nedenle, öykülerin hiçbirinde şiddet olgusuna yer vermemiş, ideal model olacak tipler ve karakterler seçmiştir.

16. Ailenin çocuk üzerindeki etkisini ve çocuk gelişimine katkısını bilen ve bunu göstermek isteyen yazar, bu nedenle kendisine göre ideal olan bir aile modelini işlemektedir. Öykülerdeki model ailede ebeveynler, çocuklarına örnek teşkil ettiklerini bilip ona göre davranmaktadırlar. Örneğin; her akşam eve geldiklerinde bir iki saat salonda kitap okurlar. Bu yüzden de iki çocukları da kitap okumayı seven ve okulda başarılı olan öğrencilerdir.

17. “Anneannem” serisinde en sık işlenen konulardan biri de güncel çevre sorunlarıdır. Bilinçli bir ailede yetişen çocuk, su sıkıntısı, çevre kirliliği, çarpık kentleşme, hayvan nesillerinin azalması gibi güncel sorunlara karşı duyarlı davranır. Su sıkıntısını yaşayan çocuk (Metin), suyu daha tutumlu bir şekilde kullanır. Hatta tüm mahalleli bu konuda örnek davranış gösterir. Bu konularda da yine, ailenin çocuk eğitimi üzerindeki etkisi görülmekte ve yazar, çocukları çevre sorunlarına duyarlı bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

18. İzgü, yazın yaşamına kara mizah türündeki kısa öyküler ile başlamış ve yetişkinlere yönelik eserler vermiştir. Daha sonra çocuk edebiyatı alanına yönelmiş ve bu alanda da gülmeceyi kullanmıştır. Gülmeceyi eğiticilikle harmanlayan yazar, ne salt gülmeceyi kullanır ne de salt öğreticidir. İkisini birbirinden ayırmadan iç içe kullanır. Çünkü çocuk için eğitim de gülmece de gereklidir.

19. Yazar, seride model olarak verdiği bir ailenin başından geçenleri anlatmaktadır ve her kitapta bireyler çoğunlukla aynıdır. Bir kitapta sadece adı geçen bir birey, başka bir kitapta mutlaka tanıtılır ve bir olayın içinde yer alır. Yazar kurguyu o denli iyi oturtmuştur ki hiçbir sözcük boşuna kullanılmamıştır.

20. Öykülerde ön plana en çok çıkan bireyler Hikmet Hanım, Fazlı Bey ve küçük torun Metin'dir. Anne Nebahât Hanım ve büyük torun Oya silik birer kişilik olarak kalmışlardır ve olaylardaki etkileri yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte Oya ve Nebahât Hanım, Hikmet Hanım'ın çılginca işlerine karşı çıkan tek kişilerdir. Burada yazarın -bilinçli ya da bilinçsiz olarak- geleneksel ataerkil geniş aile yapısını

yansıttığını, evdeki yaşlı kadın figürü ile erkek bireyleri önemli rollere oturtup ön plana çıkardığı, kadın figürlerini saf dışı bıraktığı söylenebilir.

21. Hikmet Hanım her ne kadar çok sevecen görünse de torunu Oya'ya, Metin'e davrandığı gibi sevecen ve yumuşak davranmaz, hatta zaman zaman Oya'yı sertçe tersler. Şaka yollu ya da değil, torunu Metin'i her fırsatta kollar ve Oya'yı hep ikinci plana atar. Bu da torunlar arasında ayrımcılık (ve cinsiyet ayrımcılığı) yaptığını göstermektedir.

22. Hikmet Hanım “dediğim dedik” bir kişidir, bu özelliği sebebiyle ailesindeki üyeleri de zaman zaman bezdirmektedir. Ailede sadece Hikmet Hanım canı ne isterse, hiç kimseye danışmadan yapmaktadır. Bu yüzden kimi zaman aile bireylerini zor duruma sokar. Ama üzülmesin diye, kimse ona bir şey diyemez, sesini çıkaramaz. Çeşitli konularda(maç, yemek, vb.) da torunu Metin'e baskı yapmaktadır. Bu da Hikmet Hanım'ın ailedeki asıl “otorite figürü” olduğunu kanıtlamaktadır.

23. Anneanesi olmadığı hâlde, bir anneaneyi baş kişi olarak seçen yazar, “Anneannem” serisini yazarken asıl amacının, 7.İzmir Öykü Günleri'ndeki (Şubat 2008) söyleşisinde de anlattığı gibi sadece, çocuklara kültürümüzü tanıtmak ve kültürel değerlerimizi yaşatmak olduğunu belirtmiştir.

5.2. Tartışma ve Öneriler

Muzaffer İzgü'nün gerek yetişkinler gerekse çocuklar için yazılmış birçok eseri bulunmaktadır. İzgü'nün önce tüm çocuk kitapları, sonra da diğer eserlerindeki “aile” ve “çocuk” kavramlarının irdelenmesi, yazarın çocuklar ve yetişkinler için yazdığı eserlerinde aile kavramını ve aileyle ilgili görüşlerini nasıl yansıttığının tespit edilmesinde yararlı olacaktır. Böylece tüm eserlerinde, “aile” kavramını nasıl ele

alındığı genel bir sonuca ulaşabilir ve eserler arasında bu konuda tutarlılık olup olmadığı belirlenebilir.

Ayrıca, “Anneannem” serisinin yazarın diğer çocuk kitabı serileriyle veya başka bir yazarın aynı türdeki seri kitaplarıyla “aile, eğitim, çocuk” kavramlarına yönelik karşılaştırılmasının ve yeni bulgular elde edilmesinin edebiyatımıza da yararlı olacağı görüşündeyiz.

Muzaffer İzgü aslında bir eğitimci olduğu için son dönem çocuk edebiyatı ürünlerinde, özellikle “Anneannem” serisinde paylaşma, fedakârlık, tutumlu olma, yardımlaşma, birlik ve beraberlik, çevre bilinci, vatan sevgisi, dengeli beslenme gibi pek çok alışkanlık ve değeri kazandırmaya çalışmaktadır. Fakat yazar, kitaplarında vereceği iletileri, salt didaktik olma kaygısıyla vermez. Aksine, kitaplardaki iletileri çocuğun kendisinin bulmasını ister. Yazarın 7-12 yaş aralığı için yazdığı bu kitaplardaki edebi ifâde zenginliği, öz Türkçe sözcüklerin ve yeni kavramların kullanılması ve düzeyli gülmece unsurları bu yaş grubu çocuklarının zevkle okuyacağı, çocuğun ruhsal ve kişilik gelişimine olduğu kadar dilsel gelişimine de katkı sağlayan, onları okuma alışkanlığı kazanmaya teşvik eden bir kitap serisi haline getirmiştir. Bununla birlikte kitaplarda geçen olayların güncelliği, sağlam kurgu ve ustaca anlatımı sayesinde bu kitaplar yetişkinlerin de okurken zevk alabilecekleri bir seri durumundadır.

Serideki bazı yönler ise incelemeye ve eleştiriye açık durumdadır. Örneğin; Hikmet Hanım ne kadar sevimli olsa da aslında “dediğim dedik”, inatçı, aklına eseni yapan biridir ve bu durum ailesini kimi zaman rahatsız etmektedir. Fakat bu durum; yani anneannenin verdiği bu tür rahatsızlıklar seride çok kısa olarak verilmiş, bunların üzerinde fazla durulmamıştır. Ayrıca, giderek modernleşen toplum yapımız düşünüldüğünde “geleneksel geniş aile”nin öykülerde bu kadar vurgulanması da ilginçtir.

Seride yer alan bireylerin aile içindeki konumları da ilgi çekici bir başka konudur. ”Her ne kadar ülkemizde artık geniş aile yerini ana-baba-çocuktan oluşan

çekirdek aileye bıraktıysa da, hâlâ yer yer büyüklerin otoritesine dayalı geleneksel aile anlayışı geçerliliğini korumaktadır”(Yavuzer,2002:43). Hikmet Hanım da geleneksel aile yapısına uygun biçimde evin hâkimi, otorite figürü konumundadır. Baba Fazlı Bey, Hikmet Hanım’dan sonra gelir. Ayrıca olayların merkezinde Hikmet Hanım olmakla birlikte Fazlı Bey ve Metin de ön plandadırlar ve bunlar Hikmet Hanım’la hep iyi geçinirler. Buna karşın Nebahât Hanım ve Oya, hep ikinci plandaki silik kişilerdir ve çoğunlukla bunlar Hikmet Hanım’la problem yaşarlar. Ayrıca Metin de annesinden çok az bahsetmekte, onun sevgisinden çok Hikmet Hanım’inkini yaşamakta, annesini genellikle yorgun ve sinirli bir kişi olarak görmekte ve babası Fazlı Bey’le daha fazla şey paylaşmaktadır. Öykülerde Nebahât Hanım ile Metin’in ilişkilerine niçin çok fazla yer verilmediği konusunda Yavuzer’in şu açıklaması yerinde olmaktadır:

”Bazı durumlarda da büyükler, kendi geleneksel terbiye yöntemlerinin en sağlıklı yöntem olduğuna inanırlar ve ister beslenmeyle isterse terbiye ile ilgili olsun kendi kızlarına veya oğullarına, çocuklarıyla ilişki fırsatını vermezler”(Yavuzer,2002:43).

Hikmet Hanım’ın da Metin’in terbiyesi ve özellikle beslenmesi konusunda oldukça öne çıktığı görülmekte, hatta Hikmet Hanım, torununa “anne” gibi davranmakta ve Metin’in annesine olan ihtiyacını da gidermektedir. Metin’in annesiyle olan ilişkisinin, Hikmet Hanım’ın bu davranışları nedeniyle yüzeysel kaldığı söylenebilir.

Oya da daha çok annesinin safında yer alan, Hikmet Hanım’ın biraz dışladığı torun olarak görülmektedir. Bu bilgilerden hareketle seride erkek figürlerin öne çıktığı ve kadın figürlerin silik kaldığı söylenebilir. Yazarın ailedeki erkek figürleri öne çıkarıp kadın figürleri(Hikmet Hanım hariç) daha silik ele almasının, seride belirtilen belirli bir nedeni yoktur. Fakat, tüm seri boyunca (anneanne hariç)kadın figürlerin(özellikle anne ve ablanın) geri planda kalmaları, çocukları kimi yönlerden olumsuz etkileyebilecek, üzerinde durulması gereken bir durumdur. Bu durumun nedenleri ve çocuklar üzerinde yapacağı etkiler, psikoloji ve edebiyat alanlarında uzman kişilerin beraber yapacakları kapsamlı bir çalışma ile ortaya çıkarılabilir.

Serideki öykülerin anlatıcısı olan Metin her zaman söz dinleyen, yaramazlık yapmayan, ailesine karşı çıkmayan, büyükler ne derse onu yapan “iyi çocuk”tur. Fakat Metin evde hiç yalnız kalmamıştır, sürekli anneanesiyle beraberdir. Metin anneanesinin çoğu zaman dayatmalarına ve bazen de emirlerine asla karşı çıkmaz. Ailedeki kararları çoğunlukla baba aldığından Metin’in bireysel kararlarını almasına gerek kalmamıştır. Seride çok uslu olarak gördüğümüz Metin, aslında bağımlı bir çocuk olma yolun ilerlemektedir. Metin’in tek başına kararlar aldığı pek görülmemekte, herhangi bir konuda ona ters gelen bir şey olduğunda Metin karşı çıkmamakta, kendi doğrularını savunamamakta; kısacası kendini pek de gerçekleştirememektedir. Bu nedenle serideki çocuk karakter olan Metin’in kişilik gelişiminin çok sağlıklı ve Metin’in de bağımsız bir karakter olduğu söylenememektedir.

Bu yüzden bu serinin, önce öğretmenler ve ebeveynler tarafından okunması, öğretmenler tarafından çocuklara tavsiye edilmeden önce, iletilerin çocukları nasıl etkileyeceğinin belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü yukarıda da saydığımız nedenlerden dolayı, seride verilen iletilerin çocuklar üzerinde kimi olumsuz etkileri oluşabilir. Anne-babanın ya da öğretmenin seriyi önceden okuyup ilgili araştırmaları takip ederek kitapları tavsiye etmeleri yerinde olacaktır.

Tüm bunların yanında, öncelikle çocuk edebiyatına hak ettiği değeri ve önemi vermek gerekmektedir. Her ne kadar nitelikli ürünler verilse de ülkemizde çocuk edebiyatı nicelik ve nitelik bakımından pek çok ülkenin gerisinde kalmaktadır. Burada Kültür Bakanlığı’na, diğer yetkili kurumlara, yayın evlerine ve yatırımcılara da görevler düşmektedir. Her yıl Frankfurt’ta ve Bologna’da düzenlenen Çocuk Kitapları Fuarı’na benzer etkinlikler ülkemizde de ciddiyetle düzenlenir ve büyük sponsorluklarla desteklenirse hem pek çok yazar çocuk edebiyatına yönelme arzusu duyabilir hem de anne, baba, öğretmen ve çocuk herkes yeni çıkan kitaplara ulaşma imkânı bulabilir. Tabi böyle etkinliklerin medya aracılığıyla ve çeşitli kampanyalarla ülkeye duyurulması ve çeşitli yarışmalarla genç yazarların da desteklenmesi yararlı olacaktır. Ülkemizde okuma alışkanlığına sahip kişilerin, özellikle çocukların

oranının ne kadar az olduğu düşünülürse, bu tür etkinliklerin bir nebze de olsa yarar sağlayacağı ortaya çıkacaktır.

Ayrıca üniversitelerin eğitim fakültelerinin Türkçe ve Türk Edebiyatı Öğretmenliği bölümlerinde “çocuk edebiyatı”na daha geniş yer verilmesi, çocuk edebiyatı ve çocuk psikolojisi alanlarında uzman kişilerin üzerinde beraber çalışacakları ve bu gibi çeşitli bilim dallarının işbirliğiyle yapılacak yeni araştırmalar, ilk ve ortaöğretim için okuma alışkanlığı programı hazırlanması ve uygulanması, “medya okur-yazarlığı” adlı dersin örgün öğretimde yaygınlaştırılması ve gereken biçimde uygulanması çocuk edebiyatının gelişimine ve Türk insanının okuma alışkanlığı düzeyini yükseltmeye büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

A. Araştırmaya Konu Olan Eserler

- İzgü, M.(2007). **Anneannem Askere Gidiyor**.(14.Basım) .Ankara:Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2008).**Anneannemin Gramofonu**.(11.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M. (2007). **Yaşasın Kanal Anneanne**. (11.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannemin Apartman Kuzusu**.(10.Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2008).**Anneannemin Erikli Bahçesi**.(10.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M. (2007).**Anneannem Gelin Oldu**.(9.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannem Cankurtaran**.(8.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2006).**Yaşasın Anneannespor**.(7.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannem Dans Kraliçesi**.(8.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2006). **Anneannemin Bebeği**.(7.Basım).Anakara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2008). **Anneannem Süsleniyor**.(5.Basım).Ankara:Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannemin Kuyruklu Yıldızı**(4.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannemin Konuk Kedisi**.(4.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2006). **Anneannem Hayvanlar Arasında**.(3.Basım).Ankara:2007
- İzgü, M.(2007). **Anneannem Sihirbaz**.(3.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannem Bulutları Boyuyor**.(2.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannemin Cep Telefonu**.(2.Basım).Ankara: Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannemin Güllü Yorganı**.Ankara. Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2007). **Anneannemin Kar Kızı**.Ankara: Bilgi Yayınevi

B.Araştırmada Yararlanılan Diğer Eserler

- Akbakır, S. ve Şahin, Ş.(2005).**Yaş Gruplarına Göre Çocuklar İçin Edebiyat.** Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Alver, K.(2005). **Çocuk ve Edebiyat.** Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Arpacı, Ö.(2006).**Çocuk Kitaplarındaki İletiler ve İletilerin Aktarım Biçimi .** Yüksek Lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Arseven, T.(2005). **Mesaj Açısından Çocuk Kitapları.** Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı.Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Ay, A.(2005). **Çocuk Yetiştirmek ve Edebiyat.** Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Aydın, M., Ünal, L.I., Balcı,E., Koçak, Y. ve Burgaz, B. (1991). **Eğitim Sosyolojisi.** Ankara: Gazi Büro Kitabevi
- Aytaç, G.,(2003). **Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi .** İstanbul: Say Yayınları
- Aytaç, G., ve Yalçın, A.(2005). **Çocuk Edebiyatı .** (3.Basım). Ankara: Akçağ Yayınları
- Baran, Z.(2007).**Armut Dibine Düşer Şeker Cinsine Çeker...** . İzmir: Bilgivizyon Yayınları
- Başaran, İ.E.(1978). **Eğitim Psikolojisi.** (5.Basım). Ankara: Bilim Matbaası
- Baytar, Ç.(2006). **Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Kitaplarında Güldürürken Düşündürme .** "Küçük Dev Adam"Çocuk ve Gençlik Yazınında Muzaffer İzgü Sempozyumu(T.C.Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. (19-21 Ekim2005).Ankara: Bilgi Yayınevi
- Bilkan, A.F.(2005). **Çocuk Edebiyatı-Kavram ve Mahiyet-**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Bolat, S.(2005). **Öykü Yazma Teknikleri.** İstanbul: Varlık Yayınları
- Can, G.(Tarihsiz). **Kişilik Gelişimi.** Anadolu Üniversitesi Yayınları

- Cemiloğlu, M.(2001). **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi** . (3.Basım). İstanbul: Alfa Yayınları
- Cirit, F.(2005). **Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metin Kullanımı**. Anadili Dil Kültürü ve Eğitim Dergisi. Sayı 34:(Eylül,Ekim,Kasım,Aralık 2004)
- Clarke, J.I.(1996) . **Çocuk Bakımı ve Eğitimi**. Ankara: Papirüs Yayınları
- Cüceloğlu, D.(1994). **Yetişkin Çocuklar** .(10.Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Çıkla, S.(2005). **Tanzimat'tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Çolak, V.,(2005), **İnsan ve Edebiyat**, Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Demir, F.(2006).**Muzaffer İzgü 'nün Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Teması** . Yüksek Lisans Tezi,Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü
- Devellioğlu, F.(1999). **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**.(16.Basım). Ankara: Aydın Kitabevi
- Genç, İ.(2006). **Edebiyat Bilimi Kuramlar-Akımlar-Yöntemler**. İstanbul: Merdiven Kitapları
- Gökşen, E.N.(1980). **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**, (4.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Gövsa, İ.A.(1952). **Çocuk Ruhü** . İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Güleryüz, H.(2006). **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**.(3.Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Hızlan, D.(2005) **Çocuk Edebiyatı Deyince...** . Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- İçözü, N.(2006). **Anneannemin Akıl Almaz Maceraları” ve Yaşamımızda Unutulan Değerler** .”Küçük Dev Adam” Çocuk ve Gençlik Yazınında Muzaffer İzgü Sempozyumu(T.C.Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 19-21 Ekim2005), Ankara, Bilgi Yayınevi
- İzgü, M.(2008). **Zıkkımın Kökü** . (15.Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi
- Jacquın, G.,(1964). **Çocuk Psikolojisinin Ana Çizgileri**. İstanbul: Remzi Kitabevi

- Kâğıtçıbaşı, Ç.,(1990). **İnsan Aile Kültür** . İstanbul: Remzi Kitabevi
- Karaosmanoğlu, M.(2005). **Çocuk Nedir ,Edebiyat Nereye Düşer?**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı,Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Karasar, N.(2007). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**.(17.Basım). Ankara : Nobel Yayın Dağıtım
- Kavcar, C.(1999). **Edebiyat ve Eğitim**.(3.Basım).Ankara:Engin Yayınevi
- Konar, E.(2005).**Çocuk, Edebiyat ve Eğitim**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Kudret, C.(2003).**Örneklerle Edebiyat Bilgileri-1**. İstanbul: İnkılâp Kitabevi
- Kuzu, T.(2006).**Muzaffer İzgü'nün "Anneannem" Serisinde Kuşak Barışması**. "Küçük Dev Adam"Çocuk ve Gençlik Yazımında Muzaffer İzgü Sempozyumu(T.C.Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 19-21 Ekim2005).Ankara: Bilgi Yayınevi
- Küçük,S.(2006). **Muzaffer İzgü'nün "Gençlik Romanlarında" Genç Tipler**. "Küçük Dev Adam"Çocuk ve Gençlik Yazımında Muzaffer İzgü Sempozyumu(T.C.Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 19-21 Ekim2005).Ankara: Bilgi Yayınevi
- Moran, B.(2005). **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**. (14.Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları
- Oğuzkan, A.F.(1979).**Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. (2.Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Onaran, İ.Ş.(2005). **Çocuk Edebiyatı Üzerine Notlar**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Özdemir, E.(Tarihsiz) . **Okuma Sanatı**. İstanbul : İnkılap Yayınevi
- Özdemir, E.(1999). **Yazınsal Türler**. (4.Basım). İstanbul: Bilgi Yayınevi
- Özensel, E.(2004). **Türk Toplumunda Çocuğun Yetiştirilmesinde Annenin Rolü : Konya İli Örneği**. Değerler Eğitimi Dergisi.Cilt 2. Sayı 6: (2004)
- Öztürk, H.E.(1991).**Tercüme Çocuk Klasiklerinde Temel Değerler**.Yüksek Lisans Tezi , Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Parlatır, İ.(1997). **Cengiz Aytmatov İle Dil ve Edebiyat Üzerine Söyleşi**. Güzel Yazılar Röportajlar. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- San Bayhan, P. ve Artan , İ.(2005). **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**. İstanbul : Morpa Kültür Yayınları
- Sever, S.(1997). **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sever, S. (2003). **Çocuk ve Edebiyat**. Ankara : Kök Yayıncılık
- Şirin, R., Usta Sayıta, S. ve Neydim, N.(2000). **Çocuğun Hayata Dokunmasında Edebiyatın İşlevleri**.1.İstanbul Çocukları Kurultayı Proje Kitabı:(26-27 Haziran 2000)
- Şirin, M.R.(2007). **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış**. Ankara: Kök Yayıncılık
- Şirin, M.R.(2007).**Çocuk Edebiyatı Kültürü-“Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı**. Ankara : Kök Yayıncılık
- Tekin, M.(2003).**Roman Sanatı 1 (Romanın Unsurları)**.(3.Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat
- Tekin, M.(2005). **Çocuk Edebiyatı**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Tezcan, M.(1992). **Eğitim Sosyolojisi**.(8.Baskı).Ankara: Zirve Ofset
- Tınaz Titiz, M. (2000). **Okulda Yeni Eğitim**. İstanbul : Beyaz Yayınları
- Tosun, N.(2005).**Çocuk Hikâyeleri**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı . Sayı 104-105: (Ağustos-Eylül 2005)
- Tuncer, H. ve Yardımcı, M.(2002). **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. (2.Basım). Ankara : Ürün Yayınları
- Türk Dil Kurumu(1998).**Türkçe Sözlük**.(9.Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Uçan, H. (2005). **“Çocuk Kadar Saf”, Temiz Olabilmek/Kalabilmek**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105:(Ağustos-Eylül 2005)
- Uyguner, M.(2005). **Muzaffer İzgü Yaşamı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler**. (2.Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi
- Yavuzer, H.(1982). **Çocuk ve Suç**. İstanbul : Altın Kitaplar Yayınevi

Yavuzer, H.(2000).**Eğitim ve Gelişim Özellikleri ile Okul Çağı Çocuğu**.İstanbul: Remzi Kitabevi

Yavuzer, H.(2002). **Ana-Baba ve Çocuk**. (15.Basım).İstanbul: Remzi Kitabevi

Yeşilyaprak, B.(2002). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık

Yücel, H.A.(1999).**Okumak**. Güzel Yazılar Denemeler. Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları

C.Elektronik Kaynaklar

Altınkaynak, S.(2003). **Çocuk Eğitimi Ailede Başlar** < [http:// www.aksam.com.tr / arsv / aksam /2003/ 06/ 29.ozgurplatform /ozgurplatform .3.html](http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2003/06/29.ozgurplatform/ozgurplatform.3.html) (10 Mayıs 2008)

Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü. ve Canlı, S.(Tarihsiz). **Okuma Kültürü Üzerine Bir Araştırma** < [http:// yayim.meb.gov.tr/169/mustafa.pdf](http://yayim.meb.gov.tr/169/mustafa.pdf) (10 Mayıs 2008)

Çelik, H.(2004) **Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları** < [http:// yayim.meb.gov.tr/okuma_konusma](http://yayim.meb.gov.tr/okuma_konusma)>(13 Mayıs 2008)

Gönen, M., Çelebi Öncü, E. ve Işıtan, S.(2004).**İlköğretim 5.,6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi** <[http:// yayim.meb.gov.tr/ dergiler/gonen.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/gonen.htm)>(7 Mayıs 2008)

Herken, H. ve Özkan, İ .(Tarihsiz). **Sigara Alışkanlığı ve Ana Baba Tutumu**.<[http:// www.aile.selcuk.edu.tr /text/makale5.htm](http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale5.htm)> (14 Mayıs 2008)

Kuzucu, Y.(2003).**Aile İçi Şiddetin Çocuğa Etkisi**.<[http:// www.mamakram.com/rad.aile.html](http://www.mamakram.com/rad.aile.html)> (29 Nisan 2008)

Özyalçınar, A.(2008).**Muzaffer İzgü İle Yaşadıklarımızın Gülmececi**.
http://www.evrensel.net/ekhaber.php?haber_id=23134 (3 Mart 2008)

Şenol, Çelik, D.(2004). **Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü** <http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/34/yeni/web/yrd_doc_Dr_Dolunay_S_celik.htm>(28 Nisan 2008)

Türkiye İstatistik Kurumu(2007). **Türkiye İstatistik Yılığı 2007**.<[http:// www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=0&KITAP_ID=1](http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=0&KITAP_ID=1)>(18 Mayıs 2008)

EKLER

EK 1 : Muzaffer İzgü'nün Bir Fotoğrafı